

Llywodraeth Cymru
Welsh Government

www.cymru.gov.uk

Adroddiad Blynyddol Llywodraeth Cymru 2013 ar Reoli Grantiau

Cynnwys

	Tudalen
Rhagair gan Syr Derek Jones, Ysgrifennydd Parhaol	ii
Adran 1: Cyflwyniad a Chefndir	1
Adran 2: Ariannu gan Lywodraeth Cymru	3
i. Y Sefyllfa Gyffredinol	3
ii. Y Sector Cyhoeddus	5
iii. Y Sector Preifat	9
iv. Y Trydydd Sector	11
v. Cronfeydd Strwythurol	14
Adran 3: Rheoli Grantiau'n Well	15
i. Cymorth i Swyddogion Grant	15
ii. Cydymffurfiaeth	19
iii. Hyfforddiant	20
iv. Cyfathrebu	21
v. Cydweithio	23
vi. System TG	23
Adran 4: Y Camau Nesaf ar gyfer Rheoli Grantiau	25
Adran 5: Themâu Allweddol yn Adroddiadau Swyddfa Archwilio Cymru a'r PCC	26
ATODIAD 1 Adroddiad Swyddfa Archwilio Cymru – Rheoli Grantiau yng Nghymru – Argymhellion a Chynnydd – Tachwedd 2011	29
ATODIAD 2 PCC – Rheoli Grantiau yng Nghymru – Adroddiad Interim – Argymhellion a Chynnydd – Awst 2012	32
ATODIAD 3 PCC – Rheoli Grantiau yng Nghymru – Adroddiad Terfynol – Argymhellion a Chynnydd – Mehefin 2013	38

Rhagair gan yr Ysgrifennydd Parhaol

Mae Llywodraeth Cymru yn defnyddio grantiau fel ffordd allweddol o gyflawni ei hamcanion polisi ac mae cyfran sylweddol o gyfanswm ein cyllideb yn cefnogi cyllid grant. Mae cael trefniadau i reoli grantiau'n dda felly'n bwysig iawn i Lywodraeth Cymru.

Yn y gorffennol, bu rhai achosion uchel eu proffil lle na chafodd ein grantiau eu rheoli'n iawn a chraffwyd llawer arnom a oedd yn ddigon teg. Rydym wedi cyflwyno camau i sicrhau na chaiff camgymeriadau'r gorffennol eu hailadrodd ac mae'r adroddiad rheoli grantiau blynyddol cyntaf hwn yn nodi'r camau rydym wedi'u cymryd. Mae'r adroddiad yn ddatganiad cyhoeddus o'n hymrwymiad i fwrw ymlaen i wella trefniadau cyllid grant yng Nghymru.

Mae'r sialensiau sy'n ymwneud â gweinyddu cyllid grant yn sylweddol ac yn gymhleth. Ar hyn o bryd rydym yn gweinyddu tua 435 o raglenni cyllido ar wahân, sy'n amrywio o ychydig gannoedd i filiynau o bunnoedd. Mae rhaglenni ariannu, gweithgareddau a chyrrff sy'n derbyn yn wahanol ac mae pob grant yn unigryw. O ganlyniad, mae angen i ni gael mesurau ar waith sy'n gymesur i'r risgiau dan sylw ar yr un pryd â chadw dull gweithredu cyson.

Er bod atebolrwydd Llywodraeth Cymru dros wario arian cyhoeddus yn cael ei gydnabod yn gyffredinol, rhaid i ni hefyd ystyried anghenion y rheini sy'n gwneud ceisiadau am gyllid. Rhaid i ymgeiswyr am grantiau gael sicrwydd bod y wybodaeth y bydd gofyn iddynt ei darparu yn berthnasol ac yn angenrheidiol i'r broses benderfynu ac y bydd eu ceisiadau'n cael eu harfarnu mewn ffordd deg a chyson. Credaf y bydd y camau yr ydym wedi'u cymryd yn helpu i roi'r sicrwydd hwnnw.

Rwyf yn ddiolchgar i'r Pwyllgor Cyfrifon Cyhoeddus am ei ddiddordeb parhaus mewn gwella'r rheolaeth ar grantiau. Gyda'i gymorth ef rydym wedi gallu canolbwyntio ar fanylion ein rhaglen gwella grantiau a datblygu ein cysylltiadau â rhanddeiliaid a phartneriaid. Rwyf yn fodlon ar y cynnydd a gafwyd at fynd i'r afael â materion a nodwyd yn flaenorol gan Swyddfa Archwilio Cymru a'r Pwyllgor Cyfrifon Cyhoeddus, ond yn gwybod bod angen rhagor o waith i sefydlu'r egwyddorion a'r arferion hyn ar draws Llywodraeth Cymru.

Mae'r adroddiad blynyddol cyntaf yn rhoi manylion y grantiau sy'n cael eu gweinyddu gan Lywodraeth Cymru ar hyn o bryd ac mae'n nodi'r hyn sydd wedi cael ei gyflawni dros y 18 mis diwethaf i helpu i wella safonau gweinyddu. Mae'r gwaith gwella sydd wedi cael ei wneud yn rhoi sylfaen gref i ni ar gyfer adeiladu arni ac mae'r adroddiad hwn yn rhoi manylion y camau rydym yn eu cymryd nesaf. Ein dull gweithredu yw ymateb yn gadarnhaol i anghenion polisi sy'n newid a chefnogi Gweinidogion i gyflawni eu rhaglen Lywodraethu. Wrth edrych ymlaen, bydd gwaith yn y dyfodol yn cynnwys ystyried canlyniad gwaith y Comisiwn ar Lywodraethu a Darparu Gwasanaethau Cyhoeddus. Yn yr holl waith hwn, rwyf yn benderfynol y dylai ein mecanweithiau grant fod mor gyson ac mor gadarn â phosibl a'u bod yn cael eu rheoli cystal ag y bo modd.

Syr Derek Jones
Ysgrifennydd Parhaol Llywodraeth Cymru

ADRAN 1: CYFLWYNIAD A CHEFNDIR

Cyflwyniad

1.0 Mae'r Adroddiad Rheoli Grantiau Blynyddol yn rhoi golwg gyffredinol o'r cyllid grant sy'n cael ei ddarparu gan Lywodraeth Cymru ar hyn o bryd ac mae'n rhoi'r wybodaeth ddiweddaraf am yr hyn sydd wedi cael ei gyflawni ers cyflwyno rhaglen i wella safonau sut rydym yn rheoli grantiau.

1.1 Mae'r adroddiad hwn yn ganlyniad uniongyrchol i argymhelliad gan y Pwyllgor Cyfrifon Cyhoeddus (PCC) i lunio adroddiad cynhwysfawr ar weithgareddau grantiau Llywodraeth Cymru¹. Mae Adran 5 yn trafod y themâu allweddol a nodwyd gan Swyddfa Archwilio Cymru, yn y sesiynau gyda'r PCC, a'r rheini yn ei adroddiadau interim a therfynol ar reoli grantiau. Mae'r atodiadau'n cynnwys y cynnydd yng nghyswllt argymhellion penodol gan Swyddfa Archwilio Cymru a'r PCC.

1.2 Ym Medi 2010, sefydlwyd y Prosiect Rheoli Grantiau i gyflwyno gwelliannau yn y dull o reoli grantiau ar draws Llywodraeth Cymru. Roedd y penderfyniad i sefydlu'r prosiect yn ganlyniad i'r gydnabyddiaeth gan Lywodraeth Cymru nad oedd grantiau'n cael eu rheoli mewn ffordd gymesur a chyson ar draws y sefydliad. Cafodd y prosiect ei sefydlu hefyd i adolygu a mynd i'r afael â materion a amlygwyd mewn rhai achosion uchel eu proffil lle'r oedd grantiau wedi cael eu rhoi i sefydliadau lle'r oedd sylw Llywodraeth Cymru wedi cael ei dynnu at gwestiynau am eu rheolaethau neu eu hyfywedd.

1.3 Nod y prosiect oedd darparu system gadarn ar gyfer rheoli a monitro grantiau a oedd yn addas i'r diben, ond hefyd i gefnogi swyddogion a oedd yn ymwneud â darparu grantiau drwy ddarparu canllawiau, hyfforddiant a rhannu'r arferion gorau. Y cam cyntaf oedd creu'r Ganolfan Ragoriaeth Grantiau, tîm ar gyfer y sefydliad a sefydlwyd i safoni gweithdrefnau a darparu canllawiau, arbenigedd a gwybodaeth i gefnogi'r prosesau grantiau.

1.4 Ar hyn o bryd mae'r Ganolfan Ragoriaeth Grantiau yn gweithio gyda swyddogion o uwch reolwyr i ymarferwyr grantiau drwy ddarparu sesiynau hybu ymwybyddiaeth a hyfforddiant ar-lein. Wrth i'r prosiect fynd rhagddo ac wrth i welliannau gael eu rhoi ar waith, bydd swyddogaeth y Ganolfan Ragoriaeth Grantiau yn esblygu o law sy'n tywys i un sy'n monitro ac yn sicrhau cydymffurfiaeth.

1.5 Yn ystod y pedair blynedd y mae'r prosiect wedi bod ar waith, cafwyd gwelliannau amlwg yn y systemau a'r prosesau:

- sefydlu'r Ganolfan Ragoriaeth Grantiau i ddarparu cyngor, cymorth arbenigol a chanllawiau ar gyfer pob math o ariannu nad yw'n digwydd drwy'r broses caffael;
- safonau gofynnol ar gyfer rheoli cyllid grant;
- hyfforddiant gwell i swyddogion grant;

¹ Adroddiad y Pwyllgor Cyfrifon Cyhoeddus – Rheoli Grantiau yng Nghymru – Adroddiad Interim – Awst 2012

Adroddiad Blynyddol 2013 Llywodraeth Cymru ar Reoli Grantiau

- hapwiriadau o grantiau i sicrhau cydymffurfiaeth â'r safonau gofynnol;
- rhannu gwybodaeth gorfforaethol yn well drwy'r system TG bresennol; a,
- safoni'r Llythyr Dyfarnu.

1.6 Mae asesiad Llywodraeth Cymru o'r risg sy'n gysylltiedig â gweinyddu grantiau wedi'u neilltuo wedi disgyn o 'risg uchel' i 'risg ganolig', ar ôl cyflwyno'r gwelliannau. Er y bydd rhywfaint o risg bob amser yng nghyswllt darparu cyllid grant, mae Llywodraeth Cymru yn bwriadu gostwng y risg ymhellach, drwy gyflawni'r gweithgareddau sydd wedi'u nodi yn yr adroddiad hwn.

Cefndir

1.7 Mae grantiau'n gyfrwng pwysig i gyflawni blaenoriaethau Llywodraeth Cymru fel y maent wedi'u gosod yn y Rhaglen Lywodraethu. Maent yn galluogi'r sefydliadau a ariennir i ddarparu gwasanaethau penodol i bobl Cymru. Bydd grantiau'n ysgogi ac yn cynnal lefelau uchel o weithgarwch economaidd a chymdeithasol. Maent hefyd yn cynrychioli buddsoddiad sylweddol o arian trethdalwyr, gydag oddeutu £13.2bn yn cael ei fuddsoddi fel hyn bob blwyddyn.

1.8 Mae Llywodraeth Cymru wedi mabwysiadu'r diffiniad lefel uchel canlynol o 'grant' i ddarparu ar gyfer hyd a lled y gwahanol fathau o daliadau sy'n cael eu gwneud: pob taliad nad yw'n mynd drwy broses gaffael a roddir i sefydliadau neu unigolion allanol am weithgareddau sy'n gysylltiedig â chyflawni amcanion polisi Llywodraeth Cymru a'i rhwymedigaethau statudol.

1.9 Gellir rhannu grantiau'n grantiau wedi'u neilltuo a grantiau heb eu neilltuo. Rhoddir grantiau wedi'u neilltuo at ddiben penodol a chânt eu dyfarnu i sefydliadau er mwyn cyflawni amcanion polisi penodol. Mae grantiau heb eu neilltuo yn cael eu darparu gan Lywodraeth Cymru yn bennaf er mwyn cyflawni ei rhwymedigaethau statudol; i Awdurdodau Lleol ac i'r GIG gan mwyaf. Mae'r sefydliad sy'n derbyn grant sydd heb ei neilltuo yn gallu ei ddefnyddio ym mha ffordd bynnag y mae'n dymuno er mwyn sicrhau amcanion a gwasanaethau lleol, ar yr amod ei fod yn cyflawni ei gyfrifoldebau statudol.

ADRAN 2: ARIANNU GAN LYWODRAETH CYMRU

2.0 Mae'r adran hon yn rhoi golwg gyffredinol o gyllid grantiau gan Lywodraeth Cymru, gan gynnwys persbectif cyffredinol ar grantiau, dadansoddiad o'r grantiau i'r sectorau a gwybodaeth am y Cronfeydd Strwythurol a ddarperir gan Swyddfa Cyllid Ewropeaidd Cymru (WEFO).

i. Y Sefyllfa Gyffredinol

2.1 Mae Llywodraeth Cymru yn gweithredu tua 435 o gynlluniau gwahanol ar hyn o bryd ac mae'r rhain wedi darparu cyllid o tua £39.9bn yn ystod y 3 blynedd hyd Mawrth 2013 (gweler Ffigur 1). Oherwydd natur ddynamig y ddarpariaeth grantiau, mae nifer y cynlluniau sydd ar waith ar adeg benodol yn gallu amrywio'n sylweddol. Mae'r cynlluniau sydd ar waith ar hyn o bryd yn darparu tua 20,000 o gynigion grant unigol bob blwyddyn.

2.2 Mae'r ffigurau yn yr adroddiad hwn yn deillio o gyfuniad o ddata o system e-Grants (y system taliadau grantiau), systemau adrannol a systemau ariannol Llywodraeth Cymru. Mae'r ffigurau ariannol yn rhoi cyfanswm lefel y cyllid grant sy'n cael ei ddarparu gan adrannau Llywodraeth Cymru, gan gynnwys cyllid Ewropeaidd. Nid oes gwahaniaeth yn cael ei wneud rhwng gwariant referniw a chyfalaf.

Ffigur 1: Cyfanswm Cyllid Grant Llywodraeth Cymru yn ôl Blynyddoedd Ariannol

	2010/11	2011/12	2012/13
Lefel y grant a ddarparwyd (£bn)	13.6	13.1	13.2
Nifer y cynigion grant y flwyddyn	29,774	24,443	20,172
Amcangyfrif o nifer y cynlluniau'r flwyddyn	517	456	435

Ffynhonnell: System Gyllid Llywodraeth Cymru ar sail codau enwol a'r system e-Grants

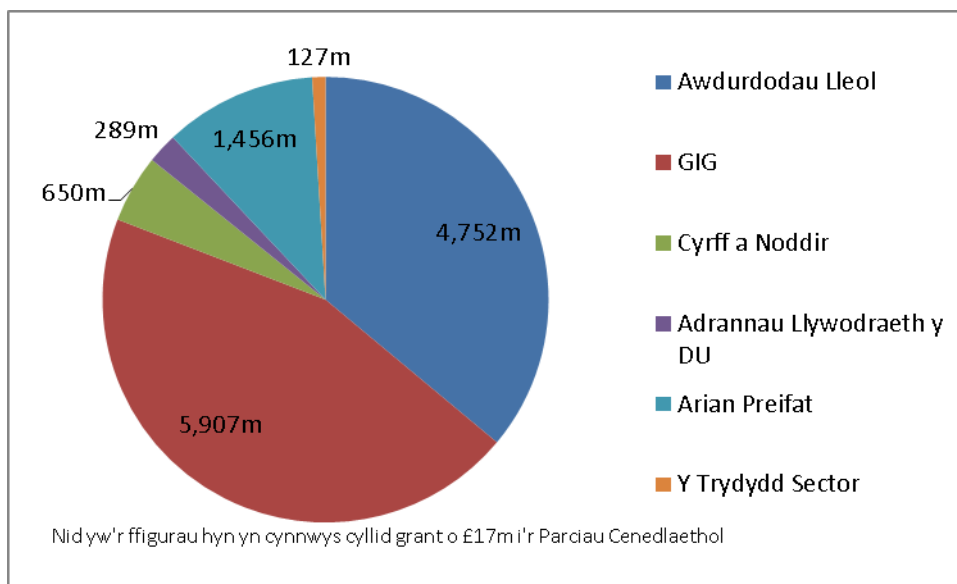
2.3 Mae Ffigur 1, a'r adroddiad drwyddo draw, yn cynnwys y cyllid a drosglwyddir i drydydd partïon gan Lywodraeth Cymru, sy'n tarddu o gyllid grant gan WEFO. Fodd bynnag, nid yw cyllid uniongyrchol gan WEFO i dderbynwyr grant allanol yn cael ei gynnwys yn yr adroddiad hwn. Mae'r Cronfeydd Strwythurol hyn yn werth dros £1.8bn dros gyfnod ariannu saith mlynedd yr Undeb Ewropeaidd (UE) rhwng 2007 a 2013 ac yn cael eu gweinyddu drwy Swyddfa Cyllid Ewropeaidd Cymru.

2.4 Yn yr hinsawdd economaidd anodd a welwyd yn y blynyddoedd diwethaf, mae'r duedd a ddangosir yn Ffigur 1 yn dangos bod Gweinidogion wedi ymrwymo o hyd i ddefnyddio grantiau'n gyfrwng pwysig i gyflawni'r blaenoriaethau y mae Llywodraeth Cymru wedi'u nodi yn ei Rhaglen Lywodraethu. Er hynny, mae Ffigur 1 yn dangos bod gostyngiad sylweddol yn nifer y cynlluniau (15.9%) ac yn nifer y

cynigion grant (32.2%) yn ystod y tair blynedd diwethaf. Mae hyn yn ganlyniad i ymrwymiad gan Lywodraeth Cymru i ostwng nifer y grantiau a gynigir. Cafwyd y gostyngiad hwn drwy fwy o gydweithio rhwng Awdurdodau Lleol fel bod cynlluniau grant yn rhoi 4 neu 5 o lythyrau dyfarnu yn hytrach na 22 a thrwy gynnig cyllid grant am gyfnod o fwy nag un flwyddyn. Mae'r duedd hon yn bwysig yng nghyd-destun amcan Llywodraeth Cymru i leihau costau gweinyddu grantiau.

2.5 Mae Llywodraeth Cymru yn rhoi grantiau i dri phrif sector, sef cyhoeddus (llywodraeth leol, y Gwasanaeth Iechyd Gwladol (GIG), Adrannau'r Llywodraeth a chyrff a noddir), preifat a'r Trydydd Sector (mudiadau gwirfoddol, mentrau cymdeithasol, mudiadau cymunedol etc.).

Ffigur 2: Cyfanswm Grantiau Llywodraeth Cymru ar gyfer 2012/13 yn ôl Sector

Ffynhonnell: System Gyllid Llywodraeth Cymru ar sail codau enwol

2.6 Mae'r rhan fwyaf o gyllid grant y sector cyhoeddus yn cael ei darparu drwy grantiau heb eu neilltuo i lywodraeth leol a'r GIG. Mae grantiau wedi'u neilltuo yn cael eu darparu i'r cyrff hyn yn ogystal, a hefyd i Adrannau Llywodraeth y DU, er mwyn cyflawni amcanion penodol ar gyfer y DU. Ar ben hynny, mae cyllid yn cael ei ddarparu i gyrff sy'n cael eu galw gyda'i gilydd yn Gyrrff a Noddir gan Lywodraeth Cymru, sef cyrff anadrannol yn y sector cyhoeddus sy'n cael eu hariannu'n uniongyrchol gan Lywodraeth Cymru i gyflawni gofynion polisi, gwasanaethau a gofynion statudol.

2.7 Mae'r cyllid ar gyfer y sector preifat yn cynnwys cyllid ar gyfer busnesau ac ar gyfer Sefydliadau Addysg Bellach ac Uwch. Mae rhagor o gyllid grant ar gyfer addysg wedi cael ei gynnwys yn y categori cyrff a noddir, sector cyhoeddus, lle mae Cyngor Cyllido Addysg Uwch Cymru (CCAUC) yn darparu cyfran sylweddol o gyllid i sefydliadau addysg uwch. Mae cyllid ar gyfer ysgolion yn cael ei gynnwys o dan Awdurdodau Lleol. Mae rhagor o fanylion am gyllido addysg ar gael ym mharagraffau 2.33 i 2.36.

2.8 Ein diffiniad o'r Trydydd Sector yw cyrff annibynnol, anllywodraethol sydd wedi'u sefydlu'n wirfoddol gan ddinasyddion, sydd wedi'u hysgogi gan yr awydd i hyrwyddo amcanion cymdeithasol, diwylliannol neu amgylcheddol ac sydd wedi ymrwymo i ail-fuddsoddi eu gwarged i gyrraedd eu hamcanion. Mae'r sector yn cynnwys sefydliadau dielw, sefydliadau gwirfoddol, elusennau a chymdeithasau tai. Mae cyllid i'r Trydydd Sector fel rheol yn grant wedi'i neilltuo ar gyfer gweithgareddau penodol. Mae rhagor o fanylion ar gael ym mharagraffau 2.37 i 2.51.

ii. Y Sector Cyhoeddus

2.9 Yn gyffredinol, mae cyllid grant y sector cyhoeddus yn cynnwys Awdurdodau Lleol, y GIG, Adrannau Llywodraeth y DU, Cyrff a Noddir gan Lywodraeth Cymru a Pharciau Cenedlaethol. Roedd grantiau a ddarperir i'r sector hwn tua 90% o gyfanswm gwariant grantiau Llywodraeth Cymru. Mae'r rhan fwyaf ohono ar ffurf grantiau heb eu neilltuo a ddefnyddir gan Awdurdodau Lleol a'r GIG i ddarparu gwasanaethau; roedd hyn yn cyfrif am £8.4bn yn 2012/13. Roedd gweddill y cyllid o £3.7bn yn 2012/13 wedi'i ddarparu dan gynlluniau grant wedi'u neilltuo i gyflawni prosiectau a gweithgareddau penodol a oedd yn ymwneud â gweithredu polisiau'r Gweinidogion. Roedd cyfran o'r cyllid yn y grantiau wedi'u neilltuo a ddarparwyd i Awdurdodau Lleol a'r GIG wedi'i throsglwyddo i sefydliadau trydydd parti (gan gynnwys y Trydydd Sector).

Ffigur 3: Cyfanswm Cyllid Grant Llywodraeth Cymru i'r Sector Cyhoeddus yn ôl Blynyddoedd Ariannol

	2010/2011	2011/2012	2012/2013
Lefel y grant a ddarparwyd (£bn)	12.1	11.7	11.6
Lefel y grant i Awdurdodau Lleol (£bn)	4.9	4.6	4.8
Lefel y grant i'r GIG (£bn)	6.0	5.9	5.9
% o gyfanswm y cyllid grant yng Nghymru	89%	89%	88%

Ffynhonnell: System Gyllid Llywodraeth Cymru

2.10 Er bod lefel y cyllid i'r sector cyhoeddus wedi disgyn ychydig dros y cyfnod o dair blynedd, mae'r ganran o gyfanswm y cyllid grant wedi aros yn weddol gyson.

Awdurdodau Lleol

2.11 Mae cyfran fawr o'r cyllid grant yng Nghymru yn cael ei rhoi i Awdurdodau Lleol ar ffurf grant heb ei neilltuo drwy gyfuniad o'r Grant Cynnal Refeniw, grant cyfalaf cyffredinol ac ardrethi annomestig cenedlaethol a ail-ddosbarthwyd. Dosbarthwyd tua £4.8bn fel hyn yn 2012/13.

2.12 Yn 2012/13, roedd gan Awdurdodau Lleol fynediad at dros £735m a ddarparwyd drwy fwy na 50 o grantiau wedi'u neilltuo. Mae enghreifftiau'n cynnwys grant Ysgolion ar gyfer yr 21ain Ganrif, y Gronfa Ysgolion Gwell a'r Strategaeth

Anabledd Dysgu, grantiau i hyrwyddo gweithio ar y cyd mewn ysgolion a rhai i gynorthwyo disgyblion o gefndiroedd lleiafrifol ethnig.

2.13 Mae Llywodraeth Cymru wedi ymrwymo i leihau nifer y cynlluniau grant wedi'i neilltuo ar gyfer Awdurdodau Lleol. Lle bynnag y bo modd, trosglwyddir y cyllid ar gyfer gweithgareddau penodol i'r Grant Cynnal Refeniw fel y gall Awdurdodau Lleol bennu blaenoriaethau lleol a defnyddio'r cyllid yn briodol. Mae hyn hefyd yn dileu'r costau gweinyddu sydd ar yr Awdurdod Lleol a Llywodraeth Cymru yng nghyswllt grantiau penodol. Er hynny, bydd angen defnyddio grantiau penodol o hyd er mwyn gweithredu a chyflawni blaenoriaethau Gweinidogol penodol gan Awdurdodau Lleol. Mae hyn yn rhoi'r gallu i fesur canlyniadau ar sail y polisïau penodol.

Ffigur 4: Cyllid Grant Llywodraeth Cymru i Awdurdodau Lleol yn ôl y Blynyddoedd Ariannol

	2010/11	2011/12	2012/13
Lefel y grant a ddarparwyd (£m)	4,899	4,627	4,752
Lefel y grant heb ei neilltuo (£m)	4,051	4,008	4,017
Lefel y grant wedi'i neilltuo (£m)	848	619	735
% y grant wedi'i neilltuo	17%	13%	15%

Ffynhonnell: System Gyllid Llywodraeth Cymru ar sail codau enwol ac elfen Awdurdod Unedol y setliad Grant Cynnal Refeniw.

2.14 Roedd canran y grantiau wedi'u neilltuo wedi codi ychydig yn 2012/13 wrth gymharu â'r flwyddyn flaenorol yn bennaf oherwydd cynnydd mewn prosiectau penodol ar gyfer gweithgareddau addysgol, lle rhoddwyd blaenoriaeth i gyllid i godi safonau addysgol mewn ysgolion. Mae grantiau wedi'u neilltuo'n cynnwys y Grant Amddifadedd Disgyblion a'r Grant Effeithiolrwydd Ysgolion. Dyma brif ffyrdd Llywodraeth Cymru o ddarparu cymorth ar gyfer mesurau i gyflawni ei thri pholisi cenedlaethol ar gyfer ysgolion: gwella safonau mewn llythrennedd; gwella safonau mewn rhifedd; a lleihau effaith tlodi ar gyrrhaeddiad addysgol.

2.15 Mynegwyd pryderon gan y PCC yn ei sesiwn dystiolaeth ar 8 Mai 2012 am yr ardystiadau a'r amodau a osodwyd gan archwilyr yng nghyswllt cynlluniau grant penodol sy'n darparu cyllid i Awdurdodau Lleol. Yn yr adroddiad a gyhoeddwyd gan Swyddfa Archwilio Cymru ym mis Tachwedd 2011 cafwyd dadansoddiad o'r amodau a osodwyd ar gyfer pob Awdurdod Lleol. Yn dilyn cyhoeddi'r adroddiad, mae Llywodraeth Cymru wedi cydweithio'n agos â Swyddfa Archwilio Cymru i sicrhau bod y gwaith o ardystio archwiliadau gan y swyddfa yn effeithiol. Darperir copïau o dystysgrifau archwilio i Lywodraeth Cymru er mwyn sicrhau bod manylion yr amodau wedi'u hystyried yn briodol a bod camau priodol wedi'u cymryd yn ôl yr angen.

2.16 Tynnwyd sylw at bwysigrwydd ardystio archwiliadau o fewn Llywodraeth Cymru mewn sesiwn hybu ymwybyddiaeth a gynhaliwyd gan Swyddfa Archwilio Cymru ym Mawrth 2013. Roedd rheolwyr grantiau sy'n darparu grantiau wedi'u neilltuo i Awdurdodau Lleol a'r GIG wedi cael eu gwahodd i'r sesiwn. Rhoddwyd

sylw yn y sesiwn i bwysigrwydd ardystio archwiliadau, pam y gellir cynnwys amodau ar y dystysgrif a pha gamau y dylid ystyried eu cymryd.

2.17 Mae swyddogion Llywodraeth Cymru wedi cydweithio hefyd â Chymdeithas Llywodraeth Leol Cymru (CLILC) i ddarparu cymorth i Awdurdodau Lleol er mwyn rheoli grantiau'n well. Mae Llywodraeth Cymru wedi helpu CLILC i barhau i hyrwyddo a dosbarthu arferion da ar ei gwefan rheoli grantiau penodol. Ochr yn ochr â hyn, mae CLILC yn cydweithio â Swyddfa Archwilio Cymru ar ei digwyddiadau arferion da yn ogystal â phartneriaid eraill yn y gwasanaeth cyhoeddus fel Cyngor Gweithredu Gwirfoddol Cymru (WCVA) i gymharu dulliau cyllid grant â mathau eraill o ddulliau ariannu er mwyn ystyried eu priodoldeb.

2.18 Tra bydd y rhaglen i wella ffyrdd o reoli grantiau gan Awdurdodau Lleol yn mynd yn ei blaen, bydd Llywodraeth Cymru yn parhau i dracio achosion lle y mae hawliadau grant wedi'u haddasu neu eu hamodi. Gan gydweithio â Swyddfa Archwilio Cymru, bydd Llywodraeth Cymru yn sicrhau bod camau cywiro priodol yn cael eu cymryd. Bydd hyn yn cynnwys ystyriaeth i atal neu adennill grantiau os bydd Llywodraeth Cymru o'r farn nad yw'r ymateb gan Awdurdodau Lleol penodol yn ddigonol.

Y GIG

2.19 Mae Adran Iechyd a Gwasanaethau Cymdeithasol Llywodraeth Cymru yn gyfrifol am ddarparu arweinyddiaeth strategol ar gyfer y GIG yng Nghymru, ac am ei reoli, ac mae'n gyfrifol am arfer stiwardiaeth gyffredinol dros gyllid y GIG. Mae gwasanaethau'n cael eu darparu'n uniongyrchol drwy saith Bwrdd Iechyd Lleol a thair Ymddiriedolaeth GIG. Prif gyfrifoldebau'r adran yw hyrwyddo, diogelu a gwella iechyd a lles pawb yng Nghymru, gan sicrhau safonau uchel o ran diogelwch ac ansawdd, a thalu sylw'n benodol i'r angen i leihau anghydraddoldebau iechyd.

2.20 Mae cyllid i'r GIG yng Nghymru yn talu'r costau rhedeg ar gyfer staff, gwasanaethau ac adeiladau, ynghyd â'r cyllid cyfalaf ar gyfer prosiectau penodol. Mae'r cyllid yn darparu hefyd ar gyfer taliadau i gontractwyr annibynnol fel meddygon, deintyddion, fferyllwyr ac optometryddion.

2.21 Rhoddir cyllid refeniw ar ffurf gwariant heb ei neilltuo gan mwyaf a chytunir arno ar ddechrau'r flwyddyn ariannol. Caiff ei dynnu i lawr bob mis yn ôl yr angen gan sefydliadau'r GIG. Cytunir ar y rhan fwyaf o'r cyllid cyfalaf o dan y Rhaglen Gyfalaf i Gymru Gyfan, sydd heb ei neilltuo, ond rhoddir elfen hefyd ar ffurf cyllid dewisol, cyllid wedi'i neilltuo.

Ffigur 5: Cyllid Grant Llywodraeth Cymru i'r GIG yn ôl Blynyddoedd Ariannol

	2010/11	2011/12	2012/13
Lefel y grant a ddarparwyd (£m)	5,961	5,914	5,907
Lefel y grant heb ei neilltuo (£m)	5,411	5,535	5,575
Lefel y grant wedi'i neilltuo (£m)	550	379	332
% y grant wedi'i neilltuo	9.2%	6.4%	5.6%

Ffynhonnell: System Gyllid Llywodraeth Cymru ar sail codau enwol a Setliad y GIG.

2.22 Er bod y cyllid grant i'r GIG wedi aros yn lefel dros y cyfnod o dair blynedd, mae nifer y grantiau wedi'u neilltuo i'r GIG wedi gostwng. Cafwyd llai o gostau gweinyddu o ganlyniad i hyn.

Adrannau Llywodraeth y DU

2.23 Mewn achosion lle y mae blaenoriaethau Gweinidogol Llywodraeth Cymru yn cyd-fynd â blaenoriaethau cyffredinol Llywodraeth y DU bydd Llywodraeth Cymru yn darparu grantiau wedi'u neilltuo i adrannau Llywodraeth y DU. Defnyddir y cyllid hwn wedyn i sicrhau mwy o werth am arian wrth gyflawni polisiau allweddol.

2.24 Er enghraifft, fel rhan o'r Rhaglen Addysg Ryngwladol mae gan Lywodraeth Cymru Femorandwm Cyd-ddealltwriaeth gyda'r Adran Busnes, Arloesi a Sgiliau a'r gweinyddiaethau datganoledig eraill ar ddarparu Partneriaethau DU Tsieina mewn Rhaglen Addysg (UKCPIE) ac un arall ar gyfer darparu Menter Ymchwil Addysg DU India (UKIERI). Er bod lefel y grant a ddarperir i'r Adran Busnes, Arloesi a Sgiliau yn cael ei thrafod ar gyfer y rhaglen UKCPIE, caiff y rhaglen UKIERI ei thalu ar sail fformiwlâ Barnett yn uniongyrchol i'r British Council yn India. Mae Ffigur 6 yn dangos bod maint y cyllid a ddarparwyd wedi gostwng dros y cyfnod o dair blynedd oherwydd y pwysau cynyddol ar gyllidebau.

Ffigur 6: Cyllid Grant Llywodraeth Cymru i Adrannau Llywodraeth y DU yn ôl Blynyddoedd Ariannol

	2010/2011	2011/2012	2012/2013
Lefel y grant a ddarparwyd (£m)	466	452	289

Ffynhonnell: System Gyllid Llywodraeth Cymru ar sail codau enwol

Cyrff a Noddir gan Lywodraeth Cymru

2.25 Mae Llywodraeth Cymru yn darparu cyllid i gyrff amrywiol gyda'i gilydd o'r enw Cyrff a Noddir gan Lywodraeth Cymru. Mae gan bob un ei gyfansoddiad a'i strwythur llywodraethu a rheoli ei hun, gan gynnwys Prif Swyddog Cyfrifyddu, ac yn derbyn cyllid i gyflawni'r amcanion ar gyfer blwyddyn benodol a fydd wedi'u nodi yn y

Ilythyr cylch gwaith blynyddol y mae Llywodraeth Cymru yn ei roi iddo. Ymhlith y cyrff hyn y mae Chwaraeon Cymru, Cyngor Celfyddydau Cymru, Cyfoeth Naturiol Cymru, Llyfrgell Genedlaethol Cymru, Amgueddfa Cymru a Chomisiwn Brenhinol Henebion Cymru. Mae Ffigur 7 yn rhoi manylion y cyllid a ddarparwyd fesul blwyddyn. Mae oddeutu £2,076m wedi cael ei roi i'r cyrff hyn dros y cyfnod 2010/11 i 2012/13. Mae'r cynnydd yng ngwerth y grantiau wedi'u neilltuo yn ystod y cyfnod yn un o ganlyniadau ffocws Llywodraeth Cymru ar gyflawniadau penodol sy'n gysylltiedig â'r Rhaglen Lywodraethu lle'r oedd Cyrff a Noddir gan Lywodraeth Cymru yn cymryd yr awenau. Bydd gostyngiad mewn cyllid yn rhoi mwy o bwysau ar gyllidebau.

Ffigur 7: Cyllid Grant Llywodraeth Cymru i Gyrff a Noddir gan Lywodraeth Cymru yn ôl Blynyddoedd Ariannol

	2010/2011	2011/2012	2012/2013
Lefel y grant a ddarparwyd (£m)	752	675	651
Grant craidd 'cymorth grant' (£m)	656	563	530
Grantiau wedi'u neilltuo (£m)	96	112	121

Ffynhonnell: System Gyllid Llywodraeth Cymru ar sail codau enwol

iii. Y Sector Preifat

2.26 Mae'r cyllid i'r sector preifat yn cynnwys cyllid i fusnesau a chyllid sy'n cael ei ddarparu'n uniongyrchol gan Lywodraeth Cymru i sefydliadau Addysg Bellach ac Uwch.

Cyllid i Fusnesau

2.27 Mae cyllid grant ar gyfer busnesau'n cwmpasu gweithgareddau o bob math gan gynnwys cyllid i fusnesau, hyfforddiant, twristiaeth, cychwyn busnesau ac ymchwil, datblygu ac arloesi. Defnyddir cyllid o'r math hwn i ddatblygu economi Cymru drwy alluogi busnesau i gynnal prosiectau sy'n creu neu'n diogelu swyddi. Gellir defnyddio grantiau hefyd i ddenu busnesau i Gymru. Mae disgrifiad o rai o'r cynlluniau sydd ar gael yn y paragraffau sy'n dilyn.

2.28 Ar hyn o bryd, mae cyllid i fusnesau'n cael ei ddarparu drwy dimau sector Llywodraeth Cymru gan ddefnyddio Cronfa Twf Economaidd Cymru. Mae'r gyfran gyntaf o Gronfa Twf Economaidd, a gyhoeddwyd yn 2012, wedi darparu £31.5m o grantiau. Mae ail gyfran y cynllun hwn ar waith ar hyn o bryd.

2.29 Drwy'r Cynllun Cymorth Buddsoddi mewn Twristiaeth buddsoddwyd oddeutu £10.4m mewn prosiectau uwchraddio a chapasiti twristiaeth newydd, dros y tair blynedd hyd at 2012/2013.

2.30 Talwyd cyfanswm o fwy na £20m o Grantiau Ymchwil, Datblygu ac Arloesi (wedi'u hariannu'n rhannol gyda chyllid Ewropeaidd, gweler paragraff 2.3) dros y tair

blynedd diwethaf, gan ganolbwyntio'n benodol ar fusnesau sy'n ystyried arloesi ar lefel ryngwladol.

2.31 Mae'r Cynllun Gweithredu Diswyddiadau (ReAct) (wedi'i ariannu'n rhannol gyda chyllid Ewropeaidd, gweler paragraff 2.3) yn helpu pobl sydd wedi'u diswyddo i ddysgu sgiliau newydd ac yn cymell cyflogwyr sy'n recriwtio i gyflogi gweithwyr a ddiswyddwyd. Darparwyd cyllid o £18.9m i gyflogwyr drwy'r cynllun hwn yn ystod y tair blynedd hyd 2012/2013.

Ffigur 8: Cyllid Grant Llywodraeth Cymru i Fusnesau yn ôl Blynyddoedd Ariannol

	2010/11	2011/12	2012/13
Lefel y grant a ddarparwyd (£m)	434	431	582

Ffynhonnell: System Gyllid Llywodraeth Cymru a'r system talu e-Grants

2.32 Roedd cynnydd sylweddol yn y cyllid i fusnesau yn 2012/13; y prif reswm am hyn oedd blaenoriaeth Llywodraeth Cymru i hybu datblygu economaidd a swyddi yng Nghymru.

Sefydliadau Addysgol

2.33 Mae cyllid i gynnal y sector addysg yn gymhleth. Mae'r rhan fwyaf o'r cyllid i'r sector addysg, ac i ysgolion yn benodol, yn cael ei dosbarthu drwy'r Grant Cynnal Refeniw sy'n cael ei dalu'n uniongyrchol i Awdurdodau Lleol. Mae cyllid wedi'i neilltuo i ysgolion hefyd yn cael ei ddarparu i Awdurdodau Lleol. Yn y cyfamser, mae'r rhan fwyaf o'r cyllid grant i'r sector addysg uwch yn cael ei dalu i Gyngor Cyllido Addysg Uwch Cymru (CCAUC). Mae'r cyllid a ddarperir i ysgolion a CCAUC wedi'i gynnwys yng nghategori'r sector cyhoeddus sydd wedi'i ddisgrifio eisoes.

2.34 Er bod symiau sylweddol o gyllid grant yn cael eu darparu i addysg drwy'r sector cyhoeddus, fel y manylir uchod, mae'r holl gyllid ychwanegol wedi'i neilltuo i Sefydliadau Addysg Uwch a Phellach yn cael ei ddosbarthu fel cyllid i'r sector preifat. Mae'r cyllid craidd i Sefydliadau Addysg Bellach wedi'i bennu ar gyfer tair blynedd gan ddefnyddio fformiwla sydd wedi'i seilio ar nifer o newidynnau.

2.35 Mae'r cymorth ariannol statudol sy'n seiliedig ar alw ar gyfer dysgwyr mewn Addysg Bellach ac Uwch yn cael ei ddarparu gan y Cwmni Benthyciadau i Fyfyrrwyr (CBF). Caiff y CBF ei ariannu gan Lywodraeth Cymru drwy dalu hawliad misol sydd wedi'i seilio'n rhannol ar wariant gwirioneddol ac yn rhannol ar ragolygon, er mwyn sicrhau bod cyllid digonol ar gael i'r CBF i ddyrannu benthyciadau a grantiau ar sail ffi sydd wedi'u hariannu gan lywodraeth yn uniongyrchol i fyfyrwyr, coleg neu brifysgol ar gyfer myfyrwyr Cymru.

2.36 Darperir grantiau wedi'u neilltuo ychwanegol hefyd i sefydliadau Addysg Bellach ac Uwch i gyflawni prosiectau neu weithgareddau penodol. Un o'r grantiau hyn yw Sêr Cymru, sef cynllun £50m i hyrwyddo a datblygu gallu ymchwil yng

Nghymru, denu gwyddonwyr o'r radd flaenaf a'u timau, a helpu i sefydlu tri Rhwydwaith Ymchwil Cenedlaethol.

Ffigur 9: Cyllid Grant Llywodraeth Cymru a ddarparwyd yn uniongyrchol i Addysg Bellach ac Uwch yn ôl Blynyddoedd Ariannol

	2010/2011	2011/2012	2012/2013
Lefel y grant a ddarparwyd (£m)	914	865	874

Ffynhonnell: System talu e-Grants Llywodraeth Cymru

iv. Y Trydydd Sector

2.37 Mae Llywodraeth Cymru yn cydnabod bod rhan bwysig iawn i'w chwarae gan y Trydydd Sector (mudiadau gwirfoddol, mentrau cymdeithasol, mudiadau cymunedol etc.) drwy ei helpu i gyflawni'r amcanion yn ei Rhaglen Lywodraethu. Wrth ddyfarnu grantiau i'r sector hwn, rhaid cydymffurfio â'r Cod Ymarfer ar gyfer Ariannu'r Trydydd Sector (Ionawr 2009). Mae'r ddogfen honno, a'r ffordd caiff y sector ei ariannu, yn cael eu hadolygu ar hyn o bryd. Bydd fersiwn wedi'i ddiweddarau o'r Cod Ymarfer a strategaeth newydd wedi'i chyfeirio at gyfateb prif flaenoriaethau strategol y Llywodraeth yn cael eu rhyddhau ddechrau 2014.

2.38 Mae Llywodraeth Cymru yn darparu pedwar math o gyllid grant i'r Trydydd Sector:

- cyllid craidd strategol i sefydliadau cenedlaethol;
- cyllid rhaglenni penodol ar lefel genedlaethol;
- cymorth i bartneriaethau neu gyrff cyfryngol cenedlaethol (Cymru gyfan) er mwyn iddynt gynnal prosiectau penodol ar lefel leol; a,
- cyllid cychwyn i sefydliadau neu rwydweithiau cenedlaethol neu drwy gyrff cyfryngol ar gyfer sefydliadau lleol.

2.39 Roedd yr asesiad cychwynnol o gyllid grant i'r Trydydd Sector yn dynodi bod £127m wedi cael ei ddarparu yn 2012/13 (Ffigur 2). Roedd y ffigurau hyn yn seiliedig ar y codau cyllid (codau nominal) sy'n gysylltiedig â grantiau a roddir i'r Trydydd Sector drwy'r system talu. Fodd bynnag, yn dilyn dadansoddiad pellach gan Uned y Trydydd Sector a'r tîm cyllid, mae'r ffordd o ddynodi sefydliadau'r Trydydd Sector yn y system gyllid wedi'i hadolygu a'i diwygio. Mae sefydliadau fel ysgolion elusennol a rhai cwmnïau dielw wedi'u symud o gategori'r sector preifat i gategori'r Trydydd Sector. Cafwyd cytundeb gan WCVA ar gategoriâu'r sefydliadau. Gellir olrhain cyllid yn fwy cywir drwy'r system ddiwygiedig hon ac felly cafwyd dadansoddiad manylach o'r cyllid grant i'r Trydydd Sector o ganlyniad i'r newidiadau hyn. Mae adroddiadau sydd ar gael yn ddiweddar yn dangos bod lefel gwirioneddol y cyllid grant i'r Trydydd Sector ar ôl newid categorïau ar gyfer y tair blwyddyn ariannol ddiwethaf fel y mae wedi'i dangos yn Ffigur 10.

Ffigur 10: Cyllid Grant Llywodraeth Cymru i'r Trydydd Sector yn ôl Blynyddoedd Ariannol

	2010/11	2011/12	2012/13
Lefel y grant a ddarparwyd (£m)	350	303	265

Ffynhonnell: System Gyllid Llywodraeth Cymru ar sail enw'r sefydliad

2.40 Mae'r gostyngiad a nodwyd mewn cyllid yn adlewyrchu ystod eang o faterion ac amgylchiadau ar draws nifer o adrannau Llywodraeth Cymru oherwydd y sefyllfa economaidd gyffredinol yn hytrach nag unrhyw bolisi neu broses ar y cyd. Yn anochel, mae'r gostyngiad yng nghyllid Llywodraeth y DU i Gymru wedi effeithio ar gyllid Llywodraeth Cymru yn gyffredinol i'r sector cyhoeddus a phreifat a'r Trydydd Sector. Mae newidiadau'n cynnwys cyllid prosiect yn dod i ben yn naturiol; gostyngiadau y cytunwyd arnynt mewn cyllid parhaus (er enghraifft, cafodd cyllid craidd ar gyfer cyrff seilwaith Trydydd Sector ei gwtogi 8%); ac arbedion a gyflawnwyd drwy brosesau caffael. Bydd Llywodraeth Cymru yn gweithio gydag Is-bwyllgor Cyllid a Chydymffurfiaeth Cyngor Partneriaeth y Trydydd Sector i fonitro'r sefyllfa hon dros y flwyddyn nesaf ac adrodd ar y cymariaethau cyffredinol yn ein hadroddiad blynyddol nesaf ar reoli grantiau.

2.41 Mae dyletswydd ar Lywodraeth Cymru o dan ei Chod Ymarfer ar gyfer Ariannu'r Trydydd Sector (2009) i sicrhau bod sefydliadau yn y Trydydd Sector sy'n derbyn grantiau'n cael eu hysbysu am benderfyniadau i ddarparu cyllid grant, neu beidio, erbyn 31 Rhagfyr cyn dechrau pob blwyddyn ariannol oni bai eu bod wedi'u hysbysu eisoes, mewn amgylchiadau eithriadol, am amserlen wahanol.

2.42 Mae'r gallu i adnabod achosion lle'r oedd y Cod wedi'i dorri yn dibynnu ar dderbyn hysbysiadau am fethiant i gydymffurfio â'r Cod drwy Is-bwyllgor Ariannu a Chydymffurfiaeth Cyngor Partneriaeth y Trydydd Sector, neu'n uniongyrchol oddi wrth sefydliadau yn y Trydydd Sector. Nid oedd yr Is-bwyllgor wedi'i hysbysu am unrhyw achosion lle y nodwyd bod y Cod wedi'i dorri ym mlwyddyn ariannol 2011/2012. Cydnabyddir nad oedd yr arferion gorau a nodwyd yn y Cod yn cael eu dilyn bob amser, a bod felly angen canllawiau cliriach a gwelliannau yn y gweithdrefnau mewn cysylltiad, er enghraifft, â hysbysu am gyllid, ynghyd â dull mwy rhagweithiol o gyrraedd y safonau a'r ymrwymadau sydd yn y Cod.

2.43 Er mai'r Cod Ymarfer presennol sy'n berthnasol i'r blynyddoedd sydd dan sylw yn yr adroddiad hwn, bydd y Cod Ymarfer newydd – sy'n destun ymgynghori pellach â Chyngor Partneriaeth y Trydydd Sector ar hyn o bryd – yn delio'n fwy cadarn â'r mater hwn. Mae'r drafft o'r Cod diwygiedig yn cynnwys ymrwymiad i fod yn fwy clir yn y ffordd o fonitro'r Cod ei hun. Yn unol â'r ymrwymiad arfaethedig hwn, mae gwaith yn mynd ymlaen yn awr i gasglu gwybodaeth am gydymffurfiaeth â'r Cod newydd.

2.44 Mae Llywodraeth Cymru bellach yn gweithio'n unol â'r safon newydd hon a gaiff ei chynnwys yn y Cod Ymarfer newydd. Bydd Llywodraeth Cymru yn parhau i ddatblygu amrywiaeth o ddulliau monitro i asesu cydymffurfiaeth â'r Cod yn y dyfodol. Rhagwelir y bydd mwy o welliannau wedi i'r Cod Ymarfer newydd gael ei roi ar waith.

2.45 Drwy drafodaethau ag Is-bwyllgor Ariannu a Chydymffurfiaeth Cyngor Partneriaeth y Trydydd Sector, cytunwyd i wneud monitro rhagweithiol ar gydymffurfiaeth â'r Cod yn egwyddor sylfaenol ychwanegol yn y fersiwn ddiwygiedig o'r Cod Ymarfer ar gyfer Ariannu'r Trydydd Sector yng Nghymru. Ceir ymrwymiad i ddelio â diffyg cydymffurfio ac, mewn achosion lle y ceir diffyg cydymffurfio, fe eglurir yr amgylchiadau i'r Is-bwyllgor Ariannu a Chydymffurfiaeth a chymerir camau os yw'n briodol. Cyflawnir y swyddogaeth hon gan Dîm Trydydd Sector Llywodraeth Cymru ac mae'n golygu ymgysylltu'n uniongyrchol â'r holl adrannau sy'n darparu cyllid grant i ganfod, drwy astudio gwybodaeth mewn adroddiadau manwl, a yw pob un ohonynt wedi cydymffurfio â'r Cod.

2.46 Bydd y gydymffurfiaeth â'r Cod yn cael ei monitro hefyd drwy hap-samplu nifer o dderbynwyr grant; bydd Tîm y Trydydd Sector yn samplu 10% o'r 900 o sefydliadau, yn fras, sy'n derbyn cyllid bob blwyddyn yn y Trydydd Sector. Gwneir hyn ar wahân i'r hapwiriadau a gynhelir gan y Ganolfan Ragoriaeth Grantiau. Bydd y wybodaeth a gesglir yn cael ei hystyried hefyd wrth lunio adroddiadau blynyddol grantiau yn y dyfodol.

2.47 Drwy ddefnyddio'r dull rhagweithiol hwn, gellir adnabod achosion lle y mae'r Cod wedi'i dorri heb ddibynnu i'r un graddau ar adroddiadau am bryderon neu gwynion ffurfiol gan dderbynwyr grant. Caiff ystyriaeth bellach ei rhoi hefyd i fecanweithiau eraill ar gyfer profi cydymffurfiaeth â'r Cod, megis gwneud darpariaeth i dderbynwyr grant godi pryderon yn ddiennw.

2.48 Roedd yr ymgynghoriad hefyd yn cynnwys cynigion i gryfhau compactau lleol rhwng y Trydydd Sector ac Awdurdodau Lleol, ac un agwedd bwysig ar hynny yw darparu gwell canllawiau a ffurflenni monitro. Bydd cyfle yn y canllawiau hynny i dynnu sylw at y ffaith bod y Cod diwygiedig yn enghraifft o arfer da y dylai Awdurdodau Lleol a phartneriaid eraill yn y sector cyhoeddus ystyried ei mabwysiadu at eu dibenion eu hunain.

2.49 Os dangoswyd bod rheswm ariannol clir dros wneud hynny, gellir talu grantiau ymlaen llaw i sefydliadau'r Trydydd Sector. Mae templed talu ymlaen llaw wedi'i ddatblygu gan y Ganolfan Ragoriaeth Grantiau ar y cyd ag Is-bwyllgor Ariannu a Chydymffurfiaeth Pwyllgor Partneriaeth y Trydydd Sector. Caiff y templed ei lenwi gan sefydliadau Trydydd Sector a'i asesu gan reolwyr grantiau gan ddilyn cyngor gan y Ganolfan Ragoriaeth Grantiau. Bydd hyn yn galluogi'r sefydliadau hynny sydd heb gronni arian wrth gefn i gael eu talu ymlaen llaw yn unol â pholisi Llywodraeth Cymru.

2.50 Mae'r Templed Talu Ymlaen Llaw wedi'i ddefnyddio mewn perthynas â nifer o grantiau ac mae'n cael ei ddefnyddio ar draws Llywodraeth Cymru. Ni chafwyd unrhyw anawsterau wrth ddefnyddio'r templed yng nghyswllt y cymorth refeniw y mae Llywodraeth Cymru yn ei ddarparu ar gyfer cyllid craidd. O ran cymorth cyfalaf, y dull gweithredu sy'n cael ei fabwysiadu yw ystyried ceisiadau am daliad ymlaen llaw fesul prosiect a dim ond helpu pan fydd modd profi bod angen go iawn.

2.51 Bydd Llywodraeth Cymru yn parhau i adolygu'r templed hwn yn rheolaidd i sicrhau ei fod yn ateb ei ddiben. Rhoddir gwybod am unrhyw broblemau sy'n codi mewn cysylltiad â'r templed mewn adroddiadau blynyddol yn y dyfodol a hefyd i Is-

bwyllgor Ariannu a Chydymffurfiaeth Pwyllgor Partneriaeth y Trydydd Sector. Trafodir unrhyw newidiadau yn y templed â'r is-bwyllgor i gael cytundeb arnynt cyn eu cynnwys.

v. Cronfeydd Strwythurol

2.52 Er nad yw rheoli cronfeydd strwythurol yn rhan o gylch gwaith y Prosiect Rheoli Grantiau, mae'r Ganolfan Ragoriaeth Grantiau wedi cydweithio'n agos â chymheiriaid yn Swyddfa Cyllid Ewropeaidd Cymru i sicrhau bod yr arferion da a ddatblygir gan y Ganolfan Ragoriaeth Grantiau yn cael eu rhannu. Mae hyn yn sicrhau bod prosesau priodol a chyson yn cael eu cynnwys yng ngweithdrefnau a dulliau rheoli Swyddfa Cyllid Ewropeaidd Cymru.

ADRAN 3: RHEOLI GRANTIAU’N WELL

3.0 Mae’r adran hon yn rhoi manylion y gwelliannau sydd wedi cael eu gwneud i reoli grantiau yn Llywodraeth Cymru ers cyflwyno’r Prosiect Rheoli Grantiau a sefydlu’r Ganolfan Ragoriaeth Grantiau, fel rhan o’r Prosiect Rheoli Grantiau. Canolbwyntiwyd ar chwe maes allweddol ar gyfer gwella:

- (i) cymorth i Swyddogion Grant;
- (ii) cydymffurfiaeth;
- (iii) hyfforddiant;
- (iv) cyfathrebu;
- (v) cydweithio; a,
- (vi) system TG.

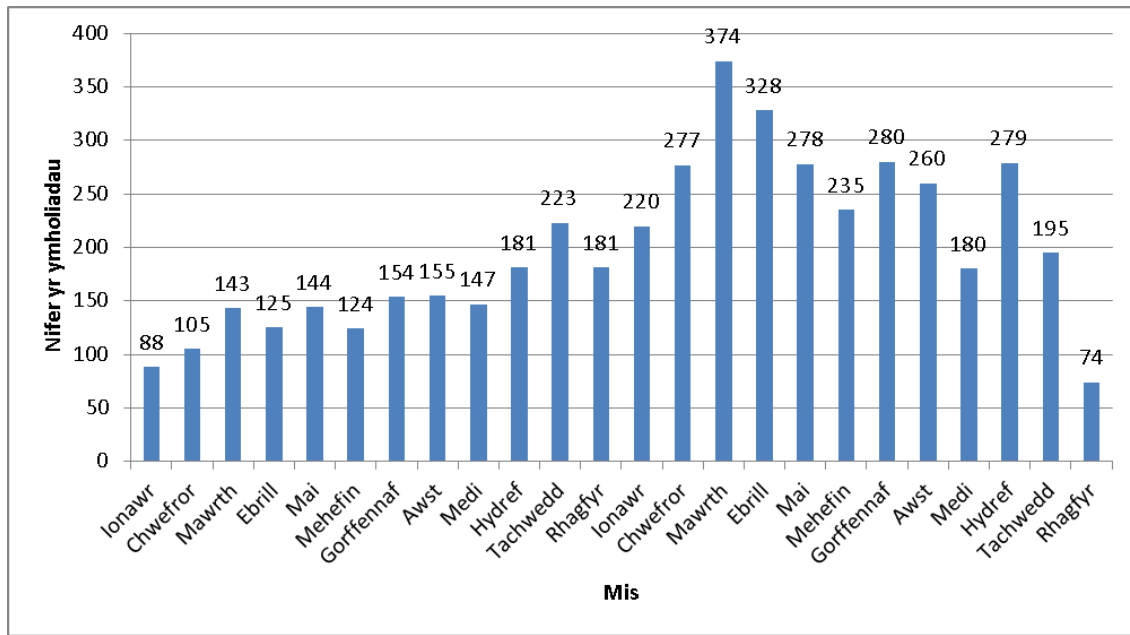
(i) Cymorth i Swyddogion Grant

3.1 Ar hyn o bryd mae’r Ganolfan Ragoriaeth Grantiau’n cynnwys 10 aelod arbenigol o staff ac mae’r gost flynyddol yn £470k, fodd bynnag, wrth iddi symud i fusnes yn ôl yr arfer, bydd hyn yn gostwng i 5 arbenigwr gyda chost flynyddol o £187k. Mae’r cymorth a sefydlwyd gan y Ganolfan ar gyfer swyddogion grant yn cynnwys datblygu prosesau, canllawiau a help i wreiddio cysondeb mewn rheoli grantiau, ar yr un pryd â sicrhau bod popeth yn gymesur.

Desg gymorth

3.2 Y Ganolfan Ragoriaeth Grantiau yw’r pwynt cyswllt cyntaf ar gyfer ymholiadau ynghylch a ddylai gweithgarwch arfaethedig gael ei ariannu drwy grant neu’r broses caffael. Bydd materion sy’n ymwneud â chaffael yn cael eu cyfeirio at Is-adran Gwerth Cymru Llywodraeth Cymru a’r holl faterion sy’n ymwneud â grantiau’n cael eu trafod gan dîm y Ganolfan Ragoriaeth Grantiau. Mae’r cymorth sydd ar gael gan y Ganolfan Ragoriaeth Grantiau wedi cael llawer o gyhoeddusrwydd, sydd wedi arwain at nifer fawr o geisiadau am gyngor. Mae Ffigur 11 yn dangos y nifer uchel o ymholiadau misol sydd wedi cael eu hateb. Mae’r adborth gan y rheini sy’n defnyddio’r Ddesg Gymorth yn awgrymu bod y cymorth hwn wedi cael ei dderbyn yn dda.

Ffigur 11: Ymholiadau roedd y Ganolfan Ragoriaeth Grantiau wedi delio â nhw yn 2012 a 2013

Ffynhonnell: Log Ymholiadau'r Ganolfan Ragoriaeth Grantiau

3.3 Yn ddiweddar, mae'r Ganolfan Ragoriaeth Grantiau wedi dod yn bwynt cyswllt cyntaf ar gyfer sefydliadau allanol sy'n mynegi pryderon ynghylch grantiau. Mae'r Ganolfan yn bwynt cyswllt ar gyfer darparu cyngor a chanllawiau ac i gyfeirio ymholiadau at yr adran briodol. Mae proses ddatrys fewnol wedi'i rhoi ar waith hefyd i sicrhau bod materion a phryderon yn cael eu cyfleu a'u datrys yn briodol.

Safonau Gofynnol

3.4 Wrth sefydlu'r Ganolfan Ragoriaeth Grantiau, penderfynwyd adolygu'r holl grantiau presennol yn Llywodraeth Cymru. Mae mwy o fanylion am yr adolygiad yn yr adroddiad hwn (paragraff 3.14). Er mwyn cynnal yr adolygiad o grantiau mewn ffordd gyson, datblygwyd safonau gofynnol ar gyfer asesu grantiau. Mae'r safonau yn ddull o reoli grantiau y cytunwyd arno sy'n cyd-fynd â chyfraith berthnasol, polisi a'r arferion gorau. Maen nhw'n darparu fframwaith ar gyfer datblygu, gweithredu a phrosesu unrhyw grant newydd ac maen nhw'n orfodol. Mae'r safonau hyn wedi cael eu cyhoeddi a'u rhannu â CLILC, WCVA a Swyddfa'r Cabinet i'w dosbarthu ymhellach.

Templed y Llythyr Dyfarnu Safonol

3.5 Cafodd templed llythyr dyfarnu safonol ei ddatblygu yn 2012 i roi lefel o gysondeb ar draws cytundebau cyllid grant. Mae hi wedi bod yn orfodol defnyddio'r templed hwn ar gyfer pob grant wedi'i neilltuo er Ebrill 2013. Bellach mae mwy na 95% o lythyrau dyfarnu'n dilyn y templed hwn. Mae'r 5% sydd ar ôl yn ymwneud â grantiau cymhleth a gwerth isel iawn, pan fyddai'n amhriodol defnyddio'r templed.

3.6 Fydd y templed llythyr dyfarnu yn cael ei gyhoeddi dim ond ar ôl trafodaeth rhwng swyddogion grant a'r Ganolfan Ragoriaeth Grantiau. Ar ben hynny, mae'r llythyrau dyfarnu hefyd yn cael eu gwirio ar ôl eu llenwi yn Gymraeg neu Saesneg gan y Ganolfan cyn eu hanfon i sicrhau eu bod yn gywir, eu bod yn unol â'r safonau gofynnol a bod cymesuredd wedi'i ystyried.

3.7 Mae'r templed llythyr dyfarnu yn cael ei adolygu bob blwyddyn gyda chydweithwyr cyfreithiol a bydd swyddogion yn cael gwybod am unrhyw ddiwygiadau drwy fewnwyd Llywodraeth Cymru. Mae'r templed hefyd wedi cael ei rannu â Swyddfa'r Cabinet fel enghraifft o'r arfer gorau y mae modd ei addasu i ddiwallu gofynion grant Llywodraeth y DU.

Canllawiau

3.8 Datblygwyd canllawiau cyffredinol sy'n cynnig cyngor cynhwysfawr ar wahanol gamau yng nghylch bywyd y grant. Mae'r canllawiau hyn yn cynnwys templedi a rhestrau gwirio y gellir eu haddasu yn ôl yr angen ar gyfer grantiau penodol. Cawsant eu hadolygu a'u diweddarau'n ddiweddar ac maen nhw ar gael i swyddogion ar y tudalennau mewnwyd grantiau.

3.9 Mae'r safonau a'r canllawiau cysylltiedig yn ei gwneud yn ofynnol i asesiad risg cymesur gael ei gynnal ar gyfer pob corff allanol sy'n cael arian cyhoeddus. Rhaid i gymesuredd a materoldeb gael eu hystyried bob amser wrth asesu risg. Lluniwyd fersiwn terfynol y canllawiau a bydd hyfforddiant risg yn cael ei ddarparu i swyddogion er mwyn sicrhau bod prosesau priodol yn cael eu defnyddio'n gyson.

Costau Gweinyddu

3.10 Mae Llywodraeth Cymru wedi ymrwymo mewn ymateb i'r PCC i leihau'r costau gweinyddu sy'n gysylltiedig â chyllid grant, ar gyfer Llywodraeth Cymru a derbynwyr grant. Ers sesiynau'r PCC ym Mai 2012, mae Llywodraeth Cymru wedi ymgynghori â'r Loteri Fawr, Swyddfa Archwilio Cymru a Swyddfa'r Cabinet ynghylch y ffordd fwyaf priodol o fesur costau gweinyddu a'u lleihau.

3.11 Nid yw adrannau Llywodraeth Cymru a Llywodraeth y DU yn canolbwyntio'n gyfan gwbl ar ddarparu grantiau; mae'r gwaith hwn yn rhan o swyddogaeth ehangach o lawer sy'n ymwneud â datblygu a gweithredu polisi. Yn yr amgylchiadau mae'n anodd gwahanu'r gost o ddatblygu polisi, prosesau rheoli grantiau a'r costau gweinyddu cysylltiedig sy'n ymwneud â grantiau. O ganlyniad i hynny, nid yw Swyddfa'r Cabinet wedi gallu pennu llinell sylfaen ar gyfer y costau o weinyddu grantiau ar draws adrannau Llywodraeth y DU mewn ffordd gyson, ac yn yr un modd nid yw Llywodraeth Cymru wedi gallu pennu llinell sylfaen am y rhesymau a nodir uchod. Wrth ystyried y pwyntiau hyn, mae Llywodraeth Cymru wedi mabwysiadu'r dull canlynol i leihau costau gweinyddol:

- cynyddu hyd y grant. Mae derbynwyr grantiau sy'n cael eu hariannu'n rheolaidd (pan fydd cyllidebau'n caniatáu hynny) nawr yn gwneud cais am gyllid am nifer o flynyddoedd, pan roeddent yn arfer gwneud cais am gyllid bob blwyddyn. Mae hyn yn lleihau'r costau gweinyddu ar gyfer Llywodraeth Cymru a'r derbynnydd, gan roi mwy o sicrwydd ynghylch cyllid i'r derbynnydd;

- hybu gwaith consortiwm. Mae Llywodraeth Cymru yn hybu ystyried cydweithio gan gynnwys a oes modd i gonsortiwm ddarparu gweithgarwch yn hytrach nag un sefydliad. Pan fydd y dull hwn yn cael ei fabwysiadu, mae'n lleihau costau gweinyddol gyda llythyrau dyfarnu'n cael eu cyhoeddi i arweinwyr consortia yn hytrach nag i sefydliadau unigol;
- cyfuno dyfarniadau cynlluniau grant i un llythyr. Mae isadrannau polisi'n cael eu hannog i gyhoeddi un llythyr fesul sefydliad ar gyfer nifer o gynlluniau grant yn hytrach na chyhoeddi llythyrau dyfarnu ar wahân.
- ymrwymiad i symud o grantiau wedi'u neilltuo i grantiau heb eu neilltuo ar gyfer Awdurdodau Lleol. Mae Llywodraeth Cymru wedi ymrwymo i ystyried symud grantiau wedi'u neilltuo i'r prif Grant Cynnal Refeniw heb ei neilltuo pan fo hynny'n briodol. Bydd y dull hwn yn lleihau costau gweinyddu mewnol ac allanol yn y pen draw.

3.12 Mae'r Ganolfan Ragoriaeth Grantiau wedi gweithio gyda nifer o reolwyr grantiau i roi'r egwyddorion hyn ar waith a bydd eu dilyn yn cael eu cofnodi a'u heffaith yn cael ei fesur er mwyn dangos gostyngiad mewn costau gweinyddol.

Astudiaeth Achos – Canllawiau i Swyddogion Grant

Rhaglen grantiau Cronfa Gydweithredu Ewropeaidd Cymru (WECF)

Mae WECF yn dyfarnu grantiau bach rhwng £1,000 a £10,000. Cynhaliwyd adolygiad o'r rhaglen, y prosesau a'r dogfennau gweinyddu.

Yn dilyn cyngor a chanllawiau gan y Ganolfan Ragoriaeth Grantiau gan gynnwys ystyried bod yn gymesur, mae gwahanu dyletswyddau a defnyddio canllawiau/templodi ysgrifenedig, mae'r rhaglen wedi cael ei newid a'i symleiddio mewn nifer o ffyrdd:

- Mae natur y dyfarniadau wedi newid o fod yn rhai ad-daladwy i rai nad ydynt yn ad-daladwy. Roedd y symiau cymharol fach dan sylw a chost y gwaith prosesu/gweinydd yn debyg o fod yn fwy na'r symiau a fyddai'n cael eu hadennill;
- cyflwynwyd templed asesu safonol. Roedd archwiliadau diwydrwydd dyladwy yn cymryd lle gwerthusiad ariannol manwl llawn; a,
- cyflwynwyd proses taliad/monitro cysylltiedig.

Roedd y canllawiau a roddwyd a'r sicrwydd ar ystyriaethau o ran bod yn gymesur, yn galluogi'r tîm gweinyddu newydd i symleiddio'r rhaglen a'r prosesau, a arweiniodd at raglen fwy effeithlon ac arbedion costau gweinyddu ar gyfer yr ymgeiswyr a Llywodraeth Cymru.

(ii) Cydymffurfiaeth

3.13 Mae safonau gofynnol wedi cael eu datblygu ac maen nhw'n orfodol. Cafodd cydymffurfiaeth â'r rhain ei phrofi yn ystod adolygiad 2011/12 o grantiau ac wedyn drwy hapwiriadau gan y Ganolfan Ragoriaeth Grantiau.

Adolygiad o Grantiau 2011/12

3.14 Cynhaliwyd adolygiad o'r holl gynlluniau grant yn ystod 2011/12. Roedd y broses adolygu yn cynnwys swyddogion o bob cynllun grant yn llenwi holiadur, a oedd wedyn yn cael ei asesu gan y Ganolfan Ragoriaeth Grantiau yn ôl y safonau gofynnol.

3.15 Roedd yr adolygiad yn ystyried ai cyllid grant oedd y mecanwaith gorau ar gyfer pob un o'r cynlluniau hyn a rhoddwyd cyngor os oedd llwybr cyllid arall mwy priodol ar gael, er enghraifft caffael neu fenthyciad. Os nodwyd y dylai'r cyllid fod wedi'i ddarparu drwy fecanwaith arall, rhoddwyd argymhelliad dros ddefnyddio'r mecanwaith arall ar ddiwedd cyfnod y dyfarniad grant cyfredol. Dywedwyd wrth bron i ddeg y cant o'r grantiau a adolygwyd ystyried caffael fel mecanwaith cyllido mwy priodol.

3.16 Roedd y Ganolfan Ragoriaeth Grantiau wedi asesu pob rhaglen cyllido i benderfynu a oedd yn cydymffurfio ac yn cyrraedd y safonau gofynnol. Nodwyd meysydd i'w gwella pan nad oedd y rhaglen cyllido yn cydymffurfio neu'n cyrraedd y safonau angenrheidiol. Cytunwyd ar gynllun gweithredu gyda'r swyddog perthnasol i gywiro unrhyw wendidau o fewn amserlen briodol. Cafodd adroddiadau adrannol eu cynhyrchu wedyn, i ddechrau yn darparu manylion am y grantiau a adolygwyd a'r gwendidau a ganfuwyd, ac wedyn yn rhoi manylion y cynnydd yn erbyn y cynlluniau gweithredu. Mae pob un o'r cynlluniau gweithredu wedi'i gwblhau a'r holl wendidau a nodwyd wedi'u cywiro. Mae cynlluniau grant newydd yn cael eu hasesu i'r un graddau â'r rhai a aseswyd yn ystod yr adolygiad.

Hapwiriadau

3.17 Mae hapwiriadau wedi cael eu defnyddio i sicrhau cydymffurfiaeth barhaus â'r safonau gofynnol. Mae'r rhain yn golygu gwirio dogfennau cynllun grant ar hap (er enghraifft, llythyr dyfarnu neu'r mecanwaith ymgeisio a ddefnyddiwyd) o gynlluniau Llywodraeth Cymru a ddewisir. Ar hyn o bryd mae 15 grant yn cael eu gwirio bob mis a bydd hyn yn codi i 20 y mis erbyn diwedd 2013/14.

3.18 Mae'r Ganolfan Ragoriaeth Grantiau yn adolygu dogfennau sy'n cael eu dewis yn erbyn y safonau gofynnol ar gyfer grantiau. Bydd adborth yn cael ei roi cyn pen pum niwrnod gwaith; bydd y rheini nad ydynt yn cyrraedd y safonau gofynnol yn cael cymorth i wella eu prosesau. Os mynegwyd pryderon mawr, cynhelir adolygiad manwl o'r gweithgareddau; mae pryderon a nodir yn cael eu datrys trwy'r broses ddatrys fewnol.

(iii) Hyfforddiant

3.19 Cynhaliwyd dadansoddiad o anghenion hyfforddi ym Mehefin 2012 er mwyn cyfrannu at ofynion hyfforddiant yn y dyfodol swyddogion a fydd yn gweinyddu grantiau Llywodraeth Cymru. Defnyddiwyd holiadur i asesu'r angen a'r galw am hyfforddiant grantiau. Yn gyffredinol, roedd 47% o ymatebwyr wedi cael hyfforddiant ar y system e-Grants (system talu grantiau Llywodraeth Cymru) ac roedd ychydig mwy na 70% o ymatebwyr heb gael unrhyw hyfforddiant ffurfiol arall ar grantiau. Y prif ddull dysgu a nodwyd oedd hyfforddiant yn y gwaith wedi'i ddarparu gan reolwyr llinell/cydweithwyr ac roedd y rhan fwyaf o ymatebwyr wedi awgrymu bod angen hyfforddiant ychwanegol, mwy ffurfiol ar grantiau.

3.20 Roedd hyfforddiant cychwynnol ar brif swyddogaethau grant yn cael ei ddarparu'n electronig er mwyn cynyddu'r cyfleoedd dysgu. Roedd hyn yn sicrhau bod swyddogion perthnasol yn cael gwybod yn gyflym am weithgareddau rheoli grantiau allweddol. Profion ar ddiwedd y modiwl oedd yn cael eu defnyddio i sefydlu dealltwriaeth defnyddwyr o'r wybodaeth a oedd yn cael ei chyfleu. Bydd yr hyfforddiant cychwynnol hwn ar gyfrifiadur yn cael ei ymestyn a'r dysgu yn cael ei gyfnerthu drwy hyfforddiant wyneb yn wyneb lle bydd swyddogaethau grant penodol yn cael eu hystyried yn fanylach.

3.21 Mae'r hyfforddiant cyfrifiadurol e-Grants wedi cael ei wneud yn orfodol ar gyfer unrhyw swyddog sydd eisiau mynediad i'r system e-Grants, ac mae'n rhaid cwblhau'r hyfforddiant cyn cael defnyddio'r system.

3.22 Mae tri o fodiwlau hyfforddiant cyfrifiadurol wedi cael eu datblygu a'u gweithredu:

- **Grantiau ar gyfer Uwch-swyddogion Perthnasol:** wedi'i anelu at swyddogion sy'n gyfrifol am ddarparu rhaglenni cyllid grant. Mae'n cynnwys trosolwg lefel uchel o'r prosesau rheoli grant, gan ddangos meysydd allweddol sy'n berthnasol i uwch reolwyr. Mae'r modiwl hwn yn orfodol ar gyfer yr holl swyddogion sydd â chyfrifoldeb cyffredinol am raglenni grant penodol (Uwch-swyddogion Perthnasol). Cafodd yr hyfforddiant ei lansio ar y fewnrwyd yn Rhagfyr 2012 ac ers hynny mae dros 280 o swyddogion wedi cwblhau'r hyfforddiant yn llwyddiannus. Cafwyd canmoliaeth fawr iawn i'r hyfforddiant yn gyffredinol ac adborth rhagorol. Mae wedi codi llawer iawn ar broffil grantiau a'r prosesau mae'n rhaid i uwch-swyddogion Llywodraeth Cymru eu mabwysiadu.
- **e-Grants ar gyfer Ardystwyr ac Awdurdodwyr:** wedi'i anelu at swyddogion sy'n defnyddio'r system taliadau e-Grants. Y system e-Grants a ddefnyddir i dalu'r rhan fwyaf o grantiau. Cyn hyn, roedd yr holl swyddogion yn Llywodraeth Cymru yn cael defnyddio'r system e-Grants fel ardystwyr ac roedd hyn yn eu galluogi i gofnodi hawliadau am daliadau grant. Fodd bynnag, dim ond y swyddogion hynny a oedd ag awdurdod dirprwyedig i gymeradwyo taliadau grant a oedd yn cael defnyddio'r system fel awdurdodwr.

Mae nifer o newidiadau wedi cael eu gwneud i'r system e-Grants i wella ei gallu i adrodd. Cafodd hyfforddiant ei ddatblygu felly i leihau'r anghysondeb wrth ddefnyddio'r system e-Grants a allai yn y pen draw effeithio ar gywirdeb adroddiadau. Cafodd yr hyfforddiant ei ryddhau ar y fewnwyd i'r holl swyddogion ym Mawrth 2013. Hyd yn hyn mae dros 1,100 o swyddogion wedi ymgymryd â'r hyfforddiant hwn yn llwyddiannus. Rhaid i unrhyw swyddog sy'n dymuno cael mynediad awdurdodwr neu ardystiwr ar e-Grants basio'r hyfforddiant hwn yn gyntaf.

- **Grantiau ar gyfer Rheolwyr Grantiau:** mae wedi'i anelu at swyddogion sy'n gyfrifol am reoli grantiau o ddydd i ddydd (Rheolwyr Grantiau). Mae'r hyfforddiant yn cynnwys tri modiwl ac mae'n orfodol ar gyfer yr holl Reolwyr Grantiau ac yn ddewisol ar gyfer yr holl swyddogion eraill. Mae lefel y wybodaeth yn yr hyfforddiant hwn yn llawer mwy manwl na hynny yn y trosolwg yn yr hyfforddiant ar gyfer Uwch-swyddogion Perthnasol. Rhaid ennill sgôr o 80% neu fwy i lwyddo ym mhob modiwl a bydd swyddogion sy'n cwblhau pob un o'r 3 modiwl yn llwyddiannus yn cael statws ardystiedig.

Cafodd yr hyfforddiant ei ryddhau ym mis Mehefin 2013. Mae dros 480 o reolwyr grantiau wedi ymgymryd â'r hyfforddiant yn llwyddiannus. Mae hyn wedi rhoi'r hyder i gyfran o reolwyr grantiau eu bod yn dilyn y prosesau cywir, ac mae eraill wedi gofyn i'r Ganolfan Ragoriaeth Grantiau am gefnogaeth bellach i wella eu prosesau.

Hyfforddiant Arall

3.23 Mae WEFO yn cynnal rhaglen hyfforddiant ar Gronfeydd Strwythurol ar gyfer noddwyr prosiectau ar gyfer staff mewnol yn barod ar gyfer y cylch nesaf o raglenni cyllido. Mae hyn yn edrych ar gynnwys y rhaglenni newydd, newidiadau i'r ffordd mae prosiectau'n cael eu dewis a newidiadau i sut caiff prosiectau eu rheoli o dan y rheoliadau ar gyfer y cylch nesaf o gyllid.

3.24 Mae CLILC yn datblygu nifer o raglenni hyfforddi ar gyfer Awdurdodau Lleol drwy'r Sefydliad Siartredig Cyllid Cyhoeddus a Chyfrifyddiaeth (CIPFA). Caiff yr hyfforddiant ei ddarparu i Awdurdodau Lleol drwy nifer o ddulliau gan gynnwys digwyddiadau rhanbarthol a sesiynau thematig ar ddechrau 2014. Bydd Llywodraeth Cymru yn rhoi cymorth i ddatblygu'r hyfforddiant er mwyn sicrhau bod prosesau, gweithdrefnau a pholisïau Llywodraeth Cymru yn cael sylw dyladwy.

(iv) Cyfathrebu

Cyfathrebu Mewnol

3.25 Mae Llywodraeth Cymru yn cydnabod bod diffyg cydgysylltu wrth gyfathrebu'n fewnol weithiau rhwng ei hadrannau i rannu gwybodaeth gorfforaethol ac arferion da. Mae sefydlu'r Ganolfan Ragoriaeth Grantiau wedi arwain at iddi ddod yn arfer safonol i'r Ganolfan ymgysylltu â swyddogion i rannu cymaint o wybodaeth â phosibl

o fewn ac ar draws adrannau. Mewn llythyr diweddar i reolwyr grant ledled Llywodraeth Cymru, pwysleisiodd yr Ysgrifennydd Parhaol yr angen i grantiau gael eu rheoli mewn ffordd gydymffurfiol a chyson, gyda swyddogion yn cymryd cyfrifoldeb am gyllid grantiau.

Sesiynau Hybu Ymwybyddiaeth o Grantiau

3.26 Roedd y Ganolfan Ragoriaeth Grantiau wedi trefnu a chynnal rhaglen o sesiynau hybu ymwybyddiaeth am reoli grantiau ledled Cymru ym Mawrth 2013. Nod y sesiynau oedd tynnu sylw swyddogion sy'n delio â grantiau at y newidiadau mewn rheoli grantiau sy'n cael eu rhoi ar waith, egluro'r rhesymau dros eu cyflwyno, yr hyn y mae disgwyl i swyddogion ei wneud i sicrhau'r gwelliannau, yn ogystal â chynnig cyfle i rannu'r arferion gorau ac unrhyw bryderon. Cafodd yr holl sesiynau eu cyflwyno gan uwch reolwyr ac roeddent yn cynnwys neges fideo gan yr Ysgrifennydd Parhaol ynghylch pwysigrwydd rheoli grantiau a chydymffurfiaeth.

3.27 Roedd saith sesiwn wedi'u trefnu'n wreiddiol ond, oherwydd y galw uchel am leoedd; trefnwyd tair sesiwn ychwanegol. Cawsant eu cynnal mewn saith lleoliad gwahanol yng Nghymru, ac roedd cyfanswm o 245 yn bresennol ynddynt. Roedd mwy na 93% o'r rheini a oedd yn bresennol wedi dweud bod y sesiynau'n rhagorol neu'n dda.

3.28 Cynhaliwyd ail gyfres o sesiynau ledled Cymru yn Nhachwedd 2013. Roedd y sesiynau wedi'u hanelu at yr holl swyddogion sy'n gweithio ar grantiau ac roeddent yn dilyn y sesiynau ymwybyddiaeth a gynhaliwyd yn gynharach yn ystod y flwyddyn. Eu nod oedd tynnu sylw at bwysigrwydd rheoli grantiau'n dda a'r effaith bosibl pe na fyddai hyn yn cael ei wneud.

3.29 Roedd y sesiynau, unwaith eto, yn cael eu cynnal gan Bennaeth y Ganolfan Ragoriaeth Grantiau a'u cyflwyno gan uwch-reolwr. Ffocws pob sesiwn oedd ymarfer astudiaeth achos lle'r oedd gofyn i'r mynychwyr drafod a nodi gwallau mewn prosesau grant, a dweud beth y dylid bod wedi'i wneud yn wahanol a beth fyddai'r goblygiadau posibl i Lywodraeth Cymru. Tynnwyd sylw eto at y pwysigrwydd o gwblhau prosesau grant yn briodol drwy roi gwybod i fynychwyr am achosion gwirioneddol lle'r oedd gwallau wedi'u gwneud a oedd yn debyg i'r rheini yn yr astudiaethau achos ac a oedd wedi arwain at golled ariannol a niwed i enw da Llywodraeth Cymru.

3.30 Roedd pob sesiwn yn cynnwys y wybodaeth sy'n allweddol i reolwyr grantiau yn ogystal ag adran ar y tudalennau ar ddiwydrwydd dyladwy i ddangos pwysigrwydd rhannu gwybodaeth ar draws Llywodraeth Cymru, a chyfle i'r mynychwyr ofyn cwestiynau. Cynhaliwyd deuddeg o sesiynau mewn naw lleoliad gwahanol yng Nghymru, ac roedd cyfanswm o 368 o staff yn bresennol yn y sesiynau.

3.31 Roedd yr adborth yn gadarnhaol ac yn dangos bod y sesiynau'n fuddiol ym marn y mynychwyr. Cafwyd canmoliaeth fawr i'r ymarfer astudiaethau achos mewn grwpiau gan fod mynychwyr yn teimlo ei fod yn ffordd effeithiol o ddangos pwysigrwydd cwblhau prosesau grant yn gywir a difrifoldeb y canlyniadau o beidio â dilyn prosesau.

Cyfathrebu Allanol

3.32 Mae rôl y Ganolfan Ragoriaeth Grantiau wedi datblygu o fod yn un fewnol ar gyfer y sefydliad yn unig i fod yn un fewnol ac allanol. Wrth i'r pwyslais newid, mae'r Ganolfan yn cael ei hysbysebu bellach yn brif bwynt cyswllt ar wefan Cymru.gov.uk ar gyfer unrhyw ymholiadau neu bryderon ynghylch gweinyddu grant neu gynllun grant.

3.33 Mae'r Ganolfan Ragoriaeth Grantiau wedi ymgysylltu â derbynwyr cyllid i dynnu sylw at ei rôl yn bwynt cyswllt unigol ar gyfer cyngor ar geisiadau am gyllid. Mae'r ymgysylltu ychwanegol hwn wedi cynnwys diwygio a gwella tudalennau gwe cyhoeddus Llywodraeth Cymru ar gyllid grant.

(v) Cydweithio

3.34 Llywodraeth Cymru yw'r prif ddarparwr cyllid grant yng Nghymru. O'r herwydd mae mewn lle da i rannu gwybodaeth â darparwyr cyllid eraill am unrhyw sefydliad sydd wedi cael arian grant ganddi. Os bydd pryderon penodol neu amhenodol yn codi ynghylch sefydliad neu unigolyn a allai effeithio ar sefydliadau allanol sydd hefyd yn darparu cyllid grant, yna bydd gwybodaeth yn cael ei rhannu. Er enghraifft, gyda chyrrff partner perthnasol fel WCVA, CLILC i'w galluogi i wneud penderfyniad ar sail gwybodaeth ynghylch y risgiau sydd ynghlwm wrth y cyllid maent yn ei roi i sefydliadau.

3.35 Bydd y broses anffurfiol hon yn sylfaen ar gyfer datblygu a chytuno ar y telerau ymgysylltu ffurfiol sy'n cael eu trafod mewn Grŵp Llywodraethu Da ar hyn o bryd ac y mae disgwyl y cytunir arnynt erbyn diwedd 2013/14.

3.36 Mae Llywodraeth Cymru yn gweithio mewn ffordd gydweithredol i weithredu argymhellion y PCC a gwella arferion grant yn ehangach. Mae wedi ymwneud â Swyddfa Archwilio Cymru, WCVA a CLILC ar amrywiaeth o faterion polisi ac ymarfer gan gynnwys y gwaith o ddatblygu canllawiau cynhwysfawr ar gyfer Awdurdodau Lleol ar y gwahanol ddulliau o ddyrannu cyllid sydd ar gael. Bydd ymwneud â'r sefydliadau hyn yn parhau i'w cefnogi gyda'u gweithgareddau rheoli grantiau'n well.

(vi) System TG

3.37 Mae Llywodraeth Cymru wedi cydnabod cyfyngiadau ei gwybodaeth rheolaeth gyffredinol, gyfredol a'r data corfforaethol sydd ar gael i gefnogi gwneud penderfyniadau ynghylch grantiau. Mae'r systemau a ddefnyddir i brosesu taliadau grant eisoes yn rhyng-gysylltu â system cyllid Llywodraeth Cymru, ond ychydig o'r data sy'n weladwy rhwng systemau ac ar draws Llywodraeth Cymru. Mae hyn wedi arwain at ddatblygu systemau lleol i gael sicrwydd ychwanegol ac at ddibenion adrodd.

3.38 Nodwyd y materion hyn yn adroddiad Swyddfa Archwilio Cymru Rheoli Grantiau yng Nghymru a gyhoeddwyd ym mis Tachwedd 2011. Argymhellwyd bod cyrff ariannu'n datblygu systemau sy'n sicrhau dull gweithredu sydd mor gyson â phosibl rhwng adrannau mewnol wrth ddarparu cyllid grant a gweithredu cynlluniau grant. Ategwyd y pwyslais hwn yn ymchwiliad y PCC i Reoli Grantiau yng Nghymru.

Roedd yr adroddiad terfynol a gyhoeddwyd ym mis Mehefin 2013 yn argymhell bod “Llywodraeth Cymru yn nodi amserlen ar gyfer cyflwyno system TG ganolog i reoli grantiau”.

3.39 Mae Llywodraeth Cymru yn derbyn y byddai cyflwyno system TG gynhwysfawr a chanolog i reoli grantiau yn helpu i ddarparu data rheolaeth er mwyn cyfrannu at benderfyniadau ar gyllid grant. Mae gwaith yn mynd rhagddo felly i roi ystyriaeth ddyledus i adnabod yr ateb gorau a sut dylid ei weithredu. Mae achos busnes yn cael ei baratoi a disgwylir penderfyniad cyn bo hir.

3.40 Wrth ddisgwyl am benderfyniad ynghylch y datrysiad TG grantiau canolog, cyflwynwyd rhai gwelliannau tactegol yn y system e-Grants bresennol er mwyn rhoi gwybodaeth reoli well ar draws Llywodraeth Cymru. Y rhain yw:

- **Adroddiadau Cryno Newydd:** darparu golwg eang o'r holl gynlluniau grant gweithredol. Maent yn rhoi gwell dealltwriaeth o werth a nifer y cynigion a thaliadau grant a wneir ar draws Llywodraeth Cymru, gan gymharu hanes diweddar â gweithgarwch y flwyddyn gyfredol.
- **Diwydrwydd Dyladwy:** mae cyfleuster corfforaethol newydd wedi'i ddatblygu a'i weithredu ar gyfer rhannu gwybodaeth ar borthol cyllid Llywodraeth Cymru. Mae hyn yn hwyluso rhannu gwybodaeth am sefydliad ac mae'n rhoi pwynt cyswllt i swyddogion sy'n chwilio am ragor o fanylion. Caiff cysylltiadau hefyd eu gwneud â system gyllid Llywodraeth Cymru er mwyn tynnu sylw at unrhyw sefydliadau/unigolion sydd wedi cael eu rhwystro ar gyfer taliadau. Mae'r cyfleuster yn atgoffa swyddogion i gael rhagor o wybodaeth cyn dyfarnu grant neu brosesu hawliad.

ADRAN 4 - Y CAMAU NESAF AR GYFER RHEOLI GRANTIAU

4.1 Mae Llywodraeth Cymru wedi ymrwymo i sicrhau bod ei phrosesau rheoli grantiau mor effeithlon ac effeithiol â phosibl. Er bod cynnydd sylweddol wedi cael ei wneud, mae gwaith yn dal i wreiddio'r rhain yn llawn ar draws y sefydliad er mwyn sicrhau bod unrhyw risgiau sydd ynghlwm wrth y gwaith hwn yn cael eu rheoli i fod cyn ised â phosibl.

4.2 Mae'r gweithgareddau canlynol ar y gweill i ddatblygu trefniadau rheoli grantiau dros y 12 mis nesaf:

- **gwybodaeth well am Bersonél Grantiau yn eGrants** - bydd swyddogion allweddol sy'n gyfrifol am bob cynllun grant yn cael eu nodi a bydd proses sefydlu'r cynllun grant yn cael ei diwygio i gadw'r wybodaeth hon.
- **gwybodaeth ariannol well o e-Grants** - mae dull newydd o symleiddio dewis y cod cyllid priodol wrthi'n cael ei ddatblygu, a fydd yn lleihau'r risg o roi codau anghywir;
- **hyfforddiant grantiau** - bydd hyfforddiant cynhwysfawr ar agweddau allweddol o weinyddu grantiau yn cael ei ddarparu ledled Cymru;
- **cydymffurfiaeth â safonau gofynnol** - bydd hyn yn cael ei hybu ymhellach a'i fesur drwy ymateb i ymholiadau a hapwiriadau;
- **ymarferion cyfathrebu** - sesiynau ymwybyddiaeth newydd ac erthyglau ar y fewnrwyd i gyfleu newidiadau a'r arfer gorau;
- **mesur gostyngiadau mewn costau gweinyddu** - bydd newidiadau i raglenni grant sy'n arwain at ostyngiad mewn costau gweinyddu yn cael eu cofnodi a bydd eu heffaith yn cael ei mesur;
- **penderfynu ar sefydlu system TG ganolog i reoli grantiau**

4.3 Bydd y newidiadau i'r system e-Grants a'r gweithgareddau hyfforddi a chyfathrebu yn sicrhau bod mwy o wybodaeth gan swyddogion am y prosesau mae angen eu dilyn i reoli grantiau'n well. Bydd hyn, ynghyd â'r gweithgareddau gorfodi a gyflawnir yn ôl yr angen gan y Ganolfan Ragoriaeth Grantiau, yn helpu i wreiddio gwelliannau pellach mewn rheoli grantiau ar draws Llywodraeth Cymru. Bydd y cynnydd yn erbyn y gweithgareddau hyn yn cael ei gofnodi yn yr Adroddiad Blynyddol Nesaf ar Reoli Grantiau.

ADRAN 5 – THEMÂU ALLWEDDOL YN ADRODDIADAU SWYDDFA ARCHWILIO CYMRU A'R PCC

5.0 Mae'r tri adroddiad am reoli grantiau yng Nghymru² yn cynnwys argymhellion penodol ar gyfer gwella'r ffordd y mae Llywodraeth Cymru yn rheoli grantiau yng Nghymru. Bydd yr adran hon o'r adroddiad blynyddol yn rhoi crynodeb byr o'r camau sydd wedi cael eu cymryd mewn ymateb i'r themâu allweddol o adroddiadau Swyddfa Archwilio Cymru a'r PCC. Mae'r argymhellion penodol, yr ymatebion a'r cynnydd wedi'u cynnwys yn Atodiadau'r adroddiad hwn. Gyda'i gilydd, cafodd 41 o argymhellion eu gwneud. Y sefyllfa ddiweddaraf yw bod camau nawr wedi cael eu cwblhau ar gyfer 37 o'r rhain ac mae gwaith ar yr argymhellion eraill yn parhau.

Adolygiad o'r Holl Gynlluniau Grant a Weinyddir gan Lywodraeth Cymru

5.1 Adolygwyd yr holl grantiau a oedd ar gael yn y flwyddyn 2011/2012 gan y Ganolfan Ragoriaeth Grantiau ar sail y safonau gofynnol. Cwblhawyd yr adolygiadau o fewn blwyddyn fwy neu lai ac, o ganlyniad, nodwyd yr arferion gorau a pharatowyd cynlluniau gweithredu i ddelio â'r gwendidau a nodwyd. Mae'r canllawiau i reolwyr grantiau a'r safonau gofynnol wedi'u diwygio i gynnwys yr arferion gorau a ganfuwyd yn yr adolygiad hwn. Lle'r oedd gwendidau wedi'u nodi, mae'r Ganolfan Ragoriaeth Grantiau wedi monitro ac adolygu'r cynlluniau gweithredu perthnasol a sicrhau bod y gwendidau wedi'u cywiro.

5.2 Mae pob cynllun grant newydd sydd wedi cael ei gyflwyno ers yr adolygiad wedi bod yn destun proses fetio gadarn, sy'n cynnwys ystyried a oes eisiau ymyriad cyllido ac, os oes, ai cyllid grant yw'r cyfrwng mwyaf priodol i'r diben hwnnw.

Awdurdodau Lleol

5.3 Roedd yr adroddiad gan Swyddfa Archwilio Cymru a gyhoeddwyd ym mis Tachwedd 2011 yn trafod rheoli grantiau ar draws y sector cyhoeddus ac nid rheoli grantiau gan Lywodraeth Cymru yn unig. Beirniadwyd Awdurdodau Lleol am eu ffordd o reoli grantiau a nifer yr amodau archwilio a oedd wedi'u gosod ar hawliadau i Lywodraeth Cymru. Mae Llywodraeth Cymru wedi cydweithio'n agos â CLILC i ddatrys y problemau a nodwyd yn yr adroddiadau.

5.4 Mae Llywodraeth Cymru yn gweithio ar y cyd â Swyddfa Archwilio Cymru a CLILC ar hyfforddiant a rhannu arbenigedd ynghylch mecanweithiau ariannu a safonau gofynnol ac mae'n cynnal trafodaethau â'r Sefydliad Siartredig Cyllid Cyhoeddus a Chyfrifyddiaeth (CIPFA) ynghylch darparu hyfforddiant ar reoli grantiau i'r sector cyhoeddus ehangach yng Nghymru. Bydd yr ail o'r camau uchod yn helpu i leihau nifer yr amodau y mae Swyddfa Archwilio Cymru yn eu gosod wrth archwilio hawliadau grant. Mae Llywodraeth Cymru wedi ymrwymo i helpu CLILC i sicrhau na fydd amodau o'r fath yn cael eu gosod mor aml.

² Adroddiad Swyddfa Archwilio Cymru - Rheoli Grantiau yng Nghymru - Tachwedd 2011, Adroddiad Interim y PCC - Rheoli Grantiau yng Nghymru - Awst 2012, Adroddiad Terfynol y PCC - Rheoli Grantiau yng Nghymru - Mehefin 2013

Rheoli Grantiau'n Well

5.5 Mae Llywodraeth Cymru yn parhau i ystyried yr arferion gorau o bob rhan o'r DU a thrwy ei Phrosiect Rheoli Grantiau mae'n ceisio sicrhau'r gwerth gorau am arian Cymru. Un o'r materion sy'n gysylltiedig â hyn yw gostwng costau gweinyddu. Er y bu'n amhosibl sefydlu llinell sylfaen o'r costau a gafwyd am amrywiaeth o resymau, disgwylir y bydd cost gyffredinol grantiau yn disgyn oherwydd cynlluniau sydd wedi'u hanelu at gyfuno cynlluniau a throsglwyddo cynlluniau wedi'u neilltuo Awdurdodau Lleol i'r Grant Cynnal Refeniw heb ei neilltuo.

5.6 Drwy gyflwyno templed y Llythyr Dyfarnu safonol sicrhawyd dull cyson o weithredu ar draws Llywodraeth Cymru. Mae defnyddio'r templed hwn wedi hyrwyddo newid mewn diwylliant gan roi pwyslais ar gyflawni amcanion polisi drwy'r grantiau, mae'r templed yn datgan yn benodol beth a gaiff ei gyflawni.

5.7 Ar ôl sefydlu'r Ganolfan Ragoriaeth Grantiau, mae Llywodraeth Cymru wedi creu pwynt cyswllt cyntaf ar gyfer cyngor ar geisiadau am gyllid. Os mai ariannu drwy grant yw'r llwybr y dylid ei ddilyn, yna rhoddir cyngor priodol gan y Ganolfan Ragoriaeth Grantiau. Fodd bynnag, os gwelir mai'r broses caffael sy'n fwyaf addas ar gyfer ariannu, trosglwyddir y mater i Gwerth Cymru.

5.8 Mae Llywodraeth Cymru wedi cydweithio'n agos â'r prosiect grantiau yn Swyddfa'r Cabinet a bydd yn parhau i ymgysylltu ag ef. Un agwedd ar y gwaith hwn oedd rhannu'r arferion gorau a'r modiwlau hyfforddi a ddatblygwyd gan y Ganolfan Ragoriaeth Grantiau.

Y Trydydd Sector

5.9 Mae Llywodraeth Cymru yn gwerthfawrogi bod y Trydydd Sector yn cyfrannu'n helaeth at ddarparu gwasanaethau i bobl Cymru. Gan fod cyllid i'r Trydydd Sector yn hanfodol i gyflawni polisiâu allweddol, mae Llywodraeth Cymru yn derbyn bod rhaid ystyried materion penodol oherwydd natur y sector. Mae Llywodraeth Cymru wedi cynnal ymgynghoriad yn ddiweddar ar y Cod Ymarfer ar gyfer y Trydydd Sector a'r ffordd y mae'n rhyngweithio â'r sector. Er bod yr ymgynghoriad hwn wedi'i gwblhau, ni fydd y Cynllun a'r Cod Ymarfer diwygiedig ar gyfer y Trydydd Sector yn cael eu cyhoeddi tan ddechrau 2014. Bydd y Cod Ymarfer diwygiedig yn galw am fwy o gamau rhagweithiol gan Lywodraeth Cymru i fonitro cydymffurfiaeth â'r Cod.

5.10 Mae Llywodraeth Cymru wedi ymrwymo o hyd i gydweithio â Chyngor Partneriaeth y Trydydd Sector ac mae wedi datblygu templed Talu Ymlaen Llaw ar y cyd â'r Is-bwyllgor Ariannu a Chydymffurfiaeth. Mae'r templed Talu Ymlaen Llaw yn caniatáu i sefydliadau'r Trydydd Sector ddangos yr angen am daliadau ymlaen llaw mewn ffordd gyson. Bydd Llywodraeth Cymru yn monitro unrhyw bryderon ynghylch y templed Talu Ymlaen Llaw ac unrhyw ddiffyg cydymffurfio â'r Cod Ymarfer.

Hyfforddiant a Chydymffurfiaeth

5.11 Roedd y Prosiect Rheoli Grantiau wedi cael ei gyflwyno i wella safon rheoli grantiau. O ganlyniad i hyn, mae'r prosiect wedi datblygu a gweithredu prosesau a gweithdrefnau manwl ar draws Llywodraeth Cymru. Mae'r datblygiadau hyn wedi'u hategu drwy gynnal nifer mawr o weithgareddau cyfathrebu, datblygu safonau gofynnol, hyfforddiant i swyddogion grant a hapwiriadau i sicrhau cydymffurfiaeth.

5.12 O hyn ymlaen, bydd y Ganolfan Ragoriaeth Grantiau yn canolbwyntio ar ddarparu hyfforddiant wyneb yn wyneb ar faterion penodol ac ar waith penodol gyda rheolwyr grantiau i sicrhau'r newid mewn diwylliant sydd ei angen. Yn y pen draw, bydd hyn yn sicrhau rheoli grantiau'n well drwy sefydlu a gweithredu safonau gofynnol mewn ffordd gyson a chydymffurfiol.

Gweithio'n Gydweithredol

5.13 Mae Llywodraeth Cymru yn cydnabod nad hi yw'r unig ddarparwr grantiau yng Nghymru. Drwy gydweithio â chyrff ariannu a sefydliadau eraill, gellir sicrhau manteision sylweddol i Lywodraeth Cymru a'r sefydliadau sy'n cael eu hariannu. Ers cyhoeddi adroddiadau Swyddfa Archwilio Cymru a'r PCC, mae Llywodraeth Cymru wedi cydweithio â nifer o sefydliadau ariannu gan gynnwys WCVA, CLILC, Cyngor y Celfyddydau a'r Loteri Fawr. Mae'r cydweithio hwn wedi arwain at gytundeb i baratoi cylch gorchwyl ar gyfer rhannu gwybodaeth.

Gwybodaeth ac Adrodd

5.14 Mae'r Prosiect Rheoli Grantiau wedi gwneud gwelliannau sylweddol i'r system taliadau e-Grants, sydd wedi galluogi mwy o gofnodi a mwy o gysondeb ar draws Llywodraeth Cymru. Cyflwynir gwelliannau ychwanegol yn y system ar gyfer cynhyrchu adroddiadau cyn diwedd blwyddyn ariannol 2013/14. Ar hyn o bryd mae Llywodraeth Cymru yn ystyried y camau nesaf posibl i sefydlu ffynhonnell awdurdodol o wybodaeth ar reoli grantiau.

ATODIAD 1

Adroddiad Swyddfa Archwilio Cymru – Rheoli Grantiau yng Nghymru – Argymhellion a Chynnydd – Tachwedd 2011

Argymhelliad 1

Argymhellwn y dylai cyllidwyr grantiau ystyried symleiddio eu portffolio o grantiau yn gyflymach drwy gyfuno cynlluniau lle bo hynny'n briodol, er mwyn gwireddu effeithlonrwydd mewn costau gweinyddu ac yn y costau cudd i bwrs y wlad a ysgwyddir gan ymgeiswyr aflwyddiannus.

Cynnydd

Mae hon yn broses barhaus. Mae Llywodraeth Cymru wedi symleiddio ei phortffolio grantiau drwy leihau nifer y cynlluniau grant a chynigion grant yn sylweddol. Dros y tair blynedd ariannol diwethaf, mae cynlluniau wedi cael eu cwtogi 16% ac mae cynigion wedi cael eu cwtogi 14%.

Statws

Yn parhau

Argymhelliad 2

Argymhellwn y dylai cyllidwyr grantiau ddatblygu systemau i sicrhau bod y ffordd yr ymdrinnir ag arian grant ac y gweithredir cynlluniau grant mor gyson â phosibl drwy'r holl adrannau mewnol a, lle y bo modd, â chyllidwyr eraill.

Cynnydd

Mae Llywodraeth Cymru wedi cymryd camau i sicrhau mwy o gysondeb ar draws adrannau drwy gyflwyno safonau gofynnol ar gyfer yr holl brosesau grant. Mae'r dull wedi cael ei rannu â chyrrff ariannu allweddol eraill gan gynnwys WCVA, CLILC er mwyn rheoli grantiau'n fwy cyson ledled Cymru. Mae hyfforddiant gorfodol ar gyfer staff Llywodraeth Cymru sy'n gweinyddu grantiau wedi cael ei gyflwyno a chafodd ei roi ar waith yn llawn ym Mehefin 2013. Bydd hyn yn cael ei ategu gan ragor o hyfforddiant manwl, a fydd yn cael ei gyflwyno o Ionawr 2014 ymlaen. Bydd y modiwlau hyfforddi hefyd yn cael eu rhannu fel sy'n briodol â sefydliadau allweddol eraill sy'n cynnig cyllid wrth iddo gael ei ddatblygu yn ystod 2014.

Statws

Wedi'i gwblhau.

Argymhelliad 3

Argymhellwn y dylai cyllidwyr grantiau weithio gyda chyllidwyr eraill i ddysgu o brofiad, datblygu cynlluniau sy'n ategu ei gilydd a chydgysylltu amserlenni ymgeisio.

Cynnydd

Sefydlwyd Grŵp Llywodraethu Da gyda Swyddfa Archwilio Cymru, WCVA, CLILC, y Loteri Fawr a'r Comisiwn Elusennau, i helpu i hwyluso dysgu a darparu ffocws ar gyfer arferion da.

Statws

Wedi'i gwblhau

Argymhelliad 4

Argymhellwn y dylai cyllidwyr grantiau weithio'n unigol ac ar y cyd i sicrhau bod gwybodaeth am grantiau yn fwy eglur a hygyrch i ymgeiswyr ac annog cymunedau i ymwneud â hwy mewn ffordd briodol.

Cynnydd

Mae gan Lywodraeth Cymru raglen weithredol o waith i helpu i wella eglurder a hygyrchedd gwybodaeth am grantiau i'r rheini sy'n ymgeisio. Mae wedi ail-ddylunio ei thudalennau gwe ar grantiau er mwyn rhoi gwybodaeth fwy eglur. Drwy'r Cynllun a Chod Ymarfer diwygiedig ar gyfer y Trydydd Sector, mae Llywodraeth Cymru yn ceisio cynnwys cymunedau i fwy o raddau. Yn dilyn yr ymgynghoriad diweddar ar berthynas Llywodraeth Cymru gyda'r Trydydd Sector, mae gwaith yn dal i adfywio Cyngor Partneriaeth y Trydydd Sector a chynyddu ymwybyddiaeth o'i weithgareddau. Mae'r Gweinidog Cyllid hefyd yn cwrdd yn rheolaidd â chynrychiolwyr y Trydydd Sector, a rhoddir sylw helaeth i faterion sy'n ymwneud â chynnwys cymunedau a manteision cymunedol mewn trafodaethau.

Statws

Wedi'i gwblhau.

Argymhelliad 5

Argymhellwn y dylai cyllidwyr grantiau sicrhau y caiff risgiau sy'n gysylltiedig â hyfywedd, adnoddau a gallu ymgeiswyr eu hystyried ar y cam ymgeisio, wedi'u lliniaru gan gymorth ychwanegol lle y byddai hyn yn gost-effeithiol ac wedi'u monitro'n ofalus wrth i'r prosiect gael ei gyflawni.

Cynnydd

Mae Llywodraeth Cymru wedi gosod safonau gofynnol i sicrhau diwydrwydd dyladwy ar gyfer pob grant o'r camau cyntaf ymlaen. Mae hefyd wedi datblygu system TG ar gyfer diwydrwydd dyladwy sy'n rhoi'r gallu i rannu gwybodaeth gorfforaethol rhwng yr holl adrannau. Sefydlwyd gofyniad i fonitro prosiectau'n rheolaidd a bydd hyn yn dilyn yr amodau a fanylir mewn llythyr dyfarnu safonol newydd.

Statws

Wedi'i gwblhau.

Argymhelliad 6

Argymhellwn y dylai cyllidwyr grantiau sicrhau bod canlyniadau prosiectau a safonau rheoli prosiect a rheoli ariannol wedi'u diffinio'n glir a bod cytundeb ysgrifenedig yn eu cylch cyn i arian gael ei ryddhau.

Cynnydd

Mae templed newydd Llywodraeth Cymru ar gyfer y llythyr dyfarnu safonol ar gyfer grantiau yn sicrhau fod canlyniadau, targedau a gofynion penodol wedi'u cynnwys ym mhob llythyr dyfarnu. Rhaid i'r derbynnydd grant dderbyn y telerau ac amodau cyn gwneud unrhyw daliad, felly bydd telerau'r grant yn glir i bob parti.

Statws

Wedi'i gwblhau.

Argymhelliad 7

Argymhellwn y dylai cyllidwyr grantiau ystyried rhinweddau cymharol dulliau gweithredu eraill heblaw am arian grant, megis caffael, benthyciadau a buddsoddiadau, cyn ymrwymo i gynllun grant newydd neu i barhau â chynllun grant fel y ffordd fwyaf priodol o gyflawni'r amcanion a nodwyd.

Cynnydd

Mae Canolfan Ragoriaeth Grantiau Llywodraeth Cymru yn adolygu pob cynnig cynllun grant newydd. Fel rhan o'r adolygiad, ystyrir y math o gyllid sy'n cael ei gynnig a bydd dewisiadau ar wahân i grant yn cael eu hargymell os ystyrir bod y rhain yn fwy priodol.

Statws

Wedi'i gwblhau.

Argymhelliad 8

Argymhellwn y dylai cyllidwyr grantiau gymryd camau cadarn pan fydd gordaliadau neu pan fydd grantiau wedi eu camddefnyddio drwy atal arian lle y bo angen, drwy adennill symiau priodol ac, os parheir i roi arian, drwy atgyfnerthu'r gofynion ar y rhai sy'n ei dderbyn a'u trefniadau monitro eu hunain cyn i arian ychwanegol gael ei ryddhau.

Cynnydd

Mae Llywodraeth Cymru wedi dysgu gwersi o'r sefyllfa yng Nghymdeithas Lleiafrifoedd Ethnig Cymru Gyfan (AWEMA) a sefyllfaoedd eraill ac mae trefniadau newydd a mwy cadarn o lawer wedi'u sefydlu ar gyfer rheoli grantiau. Mae'r rhain yn cynnwys cymryd camau priodol fel atal taliadau, os canfyddir bod amodau grant wedi cael eu torri.

Statws

Wedi'i gwblhau

ATODIAD 2

PCC – Rheoli Grantiau yng Nghymru – Adroddiad Interim – Argymhellion a Chynnydd – Awst 2012

Derbyniodd Llywodraeth Cymru yr holl argymhellion yn yr adroddiad hwn.

Argymhelliad 1

Rydyn ni'n argymhell y dylai Llywodraeth Cymru sicrhau bod pob grant wedi'i adolygu fel rhan o'r Rhaglen Rheoli Grantiau, i sicrhau mai dyna'r ffordd fwyaf effeithiol o gyflawni amcanion y Gweinidogion erbyn 31 Rhagfyr 2013.

Y Cynnydd Diweddaraf

Mae'r holl grantiau a ddarparwyd gan Lywodraeth Cymru ar gyfer blwyddyn ariannol 2011/2012 wedi'u hadolygu a chyflwynwyd adroddiad terfynol ar gydymffurfiaeth a chanfyddiadau i uwch-reolwyr. Bellach mae pob grant newydd yn cael ei gymeradwyo gan y Ganolfan Ragoriaeth Grantiau cyn ei gynnwys yn y system talu grantiau.

Statws

Wedi'i gwblhau.

Argymhelliad 2

Rydyn ni'n argymhell y dylai Llywodraeth Cymru ystyried y rhychwant eang o opsiynau cyllido sydd ar gael wrth iddi adolygu effeithiolrwydd y grantiau presennol.

Y Cynnydd Diweddaraf

Un rhan o broses yr adolygiad o grantiau ar gyfer 2011/2012 oedd asesu a oedd dulliau ariannu eraill yn addas. Roedd camau priodol yn cael eu hargymhell a'u cymryd yn ôl yr angen. Mae pob cynnig cynllun grant newydd yn cael ei adolygu gan y Ganolfan Ragoriaeth Grantiau ac, os credir y dylid defnyddio dull ariannu arall, cymerir camau priodol. Ymhlith y dulliau ariannu eraill y mae benthyciadau, caffael a chyllid grant ad-daladwy.

Statws

Wedi'i gwblhau

Argymhelliad 3

Rydyn ni'n argymhell y dylai Llywodraeth Cymru ddarparu canllawiau i'r Awdurdodau Lleol, i sicrhau eu bod yn ystyried y rhychwant eang hwn o ddulliau cyllido (gan gynnwys grantiau a chomisiynu cydweithredol) er mwyn sicrhau bod amcanion dymunol yn cael eu cyflawni.

Y Cynnydd Diweddaraf

Mae Llywodraeth Cymru wedi rhannu ei chanllawiau ar grantiau â CLILC sy'n hybu eu mabwysiadu'n ehangach gan lywodraeth leol yng Nghymru.

Mae CLILC yn cydweithio â Swyddfa Archwilio Cymru ar ei digwyddiadau ymarfer da a chyda phartneriaid eraill yn y gwasanaeth cyhoeddus fel WCVA ar y priodolrwydd o ddefnyddio cyllid grant o'i gymharu â dulliau eraill. Mae CLILC wedi comisiynu'r

Adroddiad Blynyddol 2013 Llywodraeth Cymru ar Reoli Grantiau

Sefydliad Siartredig Cyllid Cyhoeddus a Chyfrifyddiaeth i ddarparu rhaglen hyfforddi ar weinyddu a rheoli grantiau. Bydd y rhaglen yn cynnwys cyfres gynhwysfawr o fodiwlau sy'n cyd-fynd â'r rolau a'r swyddogaethau sy'n ymwneud â gweithredu proses grantiau lawn mewn awdurdod lleol. Bydd yr hyfforddiant yn cael ei ddarparu drwy gyfres o weithdai rhanbarthol ar draws Cymru gyda hyfforddiant penodol 1:1 i sefydliadau pan fo'n briodol. Bydd yr hyfforddiant yn agored i gynnwys sefydliadau y tu allan i'r awdurdod lleol sy'n cael grantiau, gan helpu i feithrin dealltwriaeth a gwelliannau yn y broses i gyd. Bydd yr hyfforddiant yn cael ei ddatblygu a'i ddarparu ym mis Mawrth 2014.

Statws

Wedi'i gwblhau.

Argymhelliad 4

Rydyn ni'n argymhell y dylai Llywodraeth Cymru ystyried yr arferion da mewn manau eraill yn y Deyrnas Unedig wrth fynd i'r afael â heriau ymarferol trosglwyddo grantiau penodol i'r setliad cymorth refeniw cyffredinol.

Y Cynnydd Diweddaraf

Mae ymholiadau penodol gyda Llywodraeth yr Alban wedi dod i'r casgliad bod dull presennol Llywodraeth Cymru o ddelio â materion trosglwyddo drwy'r trefniadau partneriaeth yn gyson â'r dull o weithredu yn yr Alban.

Comisiynwyd gwaith gan Grŵp Llywio Polisi Diwygio Llywodraeth Cymru yn hydref 2012 i adolygu'r strategaethau ymadael ar gyfer yr holl grantiau wedi'u neilltuo. Mae'r wybodaeth a gasglwyd o'r ymarfer a gomisiynwyd gan Grŵp Llywio Polisi Diwygio Llywodraeth Cymru wedi cael ei defnyddio i friffio'r Gweinidog Llywodraeth Leol a Busnes y Llywodraeth ynghylch sefyllfa grantiau penodol ac i gyfrannu at drafodaeth Gweinidogion ynghylch Cyllideb a Setliad Llywodraeth Leol 2014-15. Roedd Setliad Llywodraeth Leol ar gyfer 2014-15 yn adlewyrchu trosglwyddo £40 miliwn o gyllid i'r setliad a oedd yn cael ei ddarparu'n flaenorol fel grantiau penodol. Cyhoeddwyd adolygiad arall o hyblygrwydd cyllid mewn partneriaeth â Llywodraeth Leol hefyd.

Statws

Wedi'i gwblhau.

Argymhelliad 5

Rydyn ni'n argymhell y dylai Llywodraeth Cymru fabwysiadu targed o beidio â gwario mwy na 5% o gyfanswm ei chyllid grant ar weinyddu grantiau.

Y Cynnydd Diweddaraf

Bydd Llywodraeth Cymru yn lleihau costau gweinyddu drwy nifer o weithgareddau gan gynnwys gweithio mewn ffordd gydweithredol (yn fewnol ac yn allanol), ymestyn cyfnod grantiau a throsglwyddo grantiau wedi'u neilltuo ar gyfer Awdurdodau Lleol i'r Grant Cynnal Refeniw sydd heb ei neilltuo (gweler paragraffau 3.10 i 3.12).

Bydd y Ganolfan Ragoriaeth Grantiau yn mesur effaith y gweithgareddau hyn a'r gostyngiad mewn costau gweinyddu sy'n gysylltiedig a bydd yn cyflwyno adroddiad ar y cynnydd yn yr adroddiad blynyddol nesaf ar reoli grantiau.

Statws

Wedi'i gwblhau.

Argymhelliad 6

Rydyn ni'n argymhell y dylai Llywodraeth Cymru sicrhau bod rheolwyr yn gwneud penderfyniadau amserol ynghylch parhau neu orffen cyllid grant, a'u bod yn gorfod cadw at ei Chod Ymarfer ar gyllid i'r Trydydd Sector.

Y Cynnydd Diweddaraf

Mae'r Cod Ymarfer ar gyfer Ariannu'r Trydydd Sector wedi cael ei adolygu ar y cyd ag ystod eang o randdeiliaid. Mae'r broses hon wedi cael ei goruchwyllo gan Is-bwyllgor Ariannu a Chydymffurfiaeth Cyngor Partneriaeth y Trydydd Sector. Mae'r Cod diwygiedig, a fydd nawr yn cael ei roi fel atodiad ffurfiol i Gynllun Diwygiedig y Trydydd Sector, yn pwysleisio'r angen am wneud penderfyniadau amserol ac yn datgan yn glir y bydd Llywodraeth Cymru yn cymryd camau rhagweithiol i sicrhau bod Rheolwyr Grant yn cydymffurfio â'r gofyniad hwn.

Mae Llywodraeth Cymru wedi rhoi prosesau a gweithdrefnau ar waith i wirio a monitro cydymffurfiaeth â'r Cod Ymarfer. Adroddir ar unrhyw ddiffyg cydymffurfio i Is-bwyllgor Ariannu a Chydymffurfiaeth Pwyllgor Partneriaeth y Trydydd Sector a hefyd yn Adroddiad Blynyddol Llywodraeth Cymru ar Reoli Grantiau.

Bydd pwyslais ar yr angen i gydymffurfio â'r Cod Ymarfer yn yr hyfforddiant wyneb yn wyneb ar ariannu'r Trydydd Sector sy'n cael ei ddatblygu ar hyn o bryd gan y Ganolfan Ragoriaeth Grantiau.

Statws

Wedi'i gwblhau.

Argymhelliad 7

Rydyn ni'n argymhell bod Llywodraeth Cymru'n cyhoeddi adroddiad blynyddol ar reoli grantiau. Dylai hwnnw gynnwys y cynnydd tuag at ei tharged ar gyfer costau gweinyddu a manylion unrhyw enghreifftiau o beidio â chydymffurfio â'r Cod Ymarfer ar gyllid i'r trydydd sector.

Y Cynnydd Diweddaraf

Cyhoeddwyd yr adroddiad blynyddol cyntaf.

Statws

Wedi'i gwblhau

Argymhelliad 8

Rydyn ni'n argymhell y dylai Llywodraeth Cymru ddatblygu prawf busnes tryloyw, cymesur a chyson i benderfynu a ddylai taliadau grant gael eu gwneud ymlaen llaw i sefydliadau.

Y Cynnydd Diweddaraf

Mae templed ar gyfer pennu'r angen am dalu ymlaen llaw wedi'i ddatblygu ar y cyd ag Is-bwyllgor Ariannu a Chydymffurfiaeth Cyngor Partneriaeth y Trydydd Sector.

Defnyddir y templed hwn yn yr holl gynlluniau grant yn Llywodraeth Cymru sy'n darparu cyllid i'r Trydydd Sector. Dim ond ar ôl dangos a dilysu'r angen y gwneir taliadau ymlaen llaw.

Statws

Wedi'i gwblhau

Argymhelliad 9

Rydyn ni'n argymhell y dylai Llywodraeth Cymru gyflymu ei gwaith i ddatblygu amrediad o delerau ac amodau safonedig ar gyfer mathau penodol o brosesau caffael.

Y Cynnydd Diweddaraf

Mae Llywodraeth Cymru wedi datblygu a gweithredu telerau ac amodau safonol ar gyfer cyllid grant a chaffael.

Statws

Wedi'i gwblhau.

Argymhelliad 10

Rydyn ni'n argymhell y dylai Llywodraeth Cymru sefydlu un pwynt cysylltu i roi cyngor ar geisiadau am gyllid (gan gynnwys grantiau, ymhlith pethau eraill).

Y Cynnydd Diweddaraf

Mae'r Ganolfan Ragoriaeth Grantiau wedi'i sefydlu'n bwynt cyswllt unigol ar gyfer cyngor ar geisiadau am gyllid (gan gynnwys grantiau) yn fewnol ac yn allanol. Mae modd i'r cyhoedd gael mynediad uniongyrchol i'r Ganolfan drwy dudalennau Llywodraeth Cymru ar grantiau ar y rhyngwrdd sydd wedi cael eu hail ddylunio.

Statws

Wedi'i gwblhau.

Argymhelliad 11

Rydyn ni'n argymhell y dylai Llywodraeth Cymru ddwyn i gyfrif yr Awdurdodau Lleol sydd â chyfradd uchel o hawliadau grant yn cael eu hamodi neu eu haddasu. Fel rhan o hyn, fe allai Llywodraeth Cymru ystyried dal cyllid yn ôl oddi wrth Awdurdodau Lleol os na fydd amllder yr amodau ar hawliadau grant yn gwella.

Y Cynnydd Diweddaraf

Mae Llywodraeth Cymru wedi tracio'r achosion o amodi neu addasu hawliadau grant o fewn awdurdodau lleol. Mae Llywodraeth Cymru wedi adolygu ei gofynion a'i chyfarwyddiadau ar gyfer ardystio grantiau i sicrhau eu bod yn parhau'n addas. Mae fformat diwygiedig ar gyfer ardystio archwiliadau wedi'i ddatblygu ar y cyd â Swyddfa Archwilio Cymru, sy'n dangos diffyg cydymffurfio'n fwy eglur.

Mae Swyddfa Archwilio Cymru wedi rhoi sesiynau hyfforddi i swyddogion Llywodraeth Cymru ar bwysigrwydd ardystio archwiliadau a'r prosesau sy'n gysylltiedig. Daeth dros 30 o swyddogion i'r sesiwn. Roedd yr hyfforddiant yn trafod

perthnasedd amodau a'r camau y mae Llywodraeth Cymru i'w cymryd pan roddir amodau ar dystysgrifau archwilio.

Mae Llywodraeth Cymru wedi cydweithio'n agos â CLILC i sicrhau bod achosion lle y mae amodau'n cael eu gosod ar hawliadau grant yn digwydd yn llai aml. Yn ogystal â hyn, mae CLILC wedi nodi arferion da ac wedi datblygu tudalen we ar grantiau fel dull ychwanegol o hyrwyddo'r arferion gorau a chyfeirio at y gefnogaeth a'r help sydd ar gael i ymarferwyr.

Mae CLILC yn cydweithio â CIPFA hefyd i ddatblygu a darparu hyfforddiant addas ar reoli grantiau i swyddogion llywodraeth leol.

Statws

Wedi'i gwblhau.

Argymhelliad 12

Rydyn ni'n argymell y dylai Llywodraeth Cymru gymryd rhan mewn deialog gyda CLILC tuag at ostyngiad yn amlder yr hawliadau grant gan yr Awdurdodau Lleol sy'n cael eu hamodi. Dylai hyn gynnwys sicrhau bod CLILC:

– yn mynd ati i rannu'r arferion gorau;

– yn helpu'r awdurdodau gwael eu perfformiad; ac

– yn sicrhau nad yw'r awdurdodau hynny (yn arbennig yn y chwarter o'r awdurdodau sydd â'r gyfradd uchaf o amodau ar eu hawliadau grant a'u ffurflenni) yn arwain ar hawliadau grant rhanbarthol.

Y Cynnydd Diweddaraf

Ymateb yn cyfuno ag Argymhelliad 11. Gweler y cynnydd a nodir uchod.

Statws

Wedi'i gwblhau.

Argymhelliad 13

O gofio'r angen am gymesuredd a phrosesau caffael priodol, rydyn ni'n argymell y dylai Llywodraeth Cymru gynnwys, yn ei thelerau a'i hamodau ynglŷn â grantiau a mathau eraill o gyllid, ofyniad bod rhaid i'r sefydliad sy'n derbyn y cyllid gymryd rhan yn y Fenter Dwyll Genedlaethol.

Y Cynnydd Diweddaraf

Mae templed llythyr dyfarnu safonol Llywodraeth Cymru wedi cael ei ddiwygio i gynnwys y gofyniad i dderbynwyr grant gymryd rhan yn y Fenter Dwyll Genedlaethol neu weithgareddau gwrth-dwyll eraill pan fydd gwahoddiad iddynt wneud hynny. Mae Llywodraeth Cymru yn parhau i gydweithio'n agos â Swyddfa Archwilio Cymru i gynnwys rhagor o fathau o gyrrff a ariennir gan y cyhoedd yn y Fenter Dwyll Genedlaethol. Mae trafodaethau diweddar wedi ystyried hyd a lled cynnwys cyrrff a noddir gan Lywodraeth Cymru a sefydliadau addysg uwch ac addysg bellach.

Statws

Wedi'i gwblhau.

Argymhelliad 14

Rydyn ni'n argymhell y dylai Llywodraeth Cymru alluogi hyfforddiant achrededig parhaus i reolwyr grantiau. Fel rhan o hyn, rydyn ni'n argymhell y dylai Llywodraeth Cymru fonitro pa mor effeithiol yw'r rheolwyr grantiau wrth roi'r hyfforddiant ar waith.

Y Cynnydd Diweddaraf

Mae Llywodraeth Cymru wedi sefydlu a darparu ystod eang o fodiwlau hyfforddi i Reolwyr Grantiau, gan gynnwys hyfforddiant cyfrifiadurol a gweithgareddau hyfforddi wyneb yn wyneb. Mae modiwlau e-ddysgu wedi cael eu datblygu i uwch staff a rheolwyr grantiau ar brosesau a gweithdrefnau grantiau, ac i ddefnyddwyr y system TG grantiau ynghylch pwysigrwydd defnydd sy'n gywir ac yn cydymffurfio. O ganlyniad cafodd dros 2000 o staff hyfforddiant grantiau. Mae'r Ganolfan Ragoriaeth Grantiau nawr wedi dechrau darparu hyfforddiant wyneb yn wyneb ar draws chwe swyddfa yng Nghymru i ehangu ac i ddatblygu ar y wybodaeth yn y modiwlau e-ddysgu. Roedd hyfforddiant ar Ffurflenni Cais, Monitro a Gwerthuso wedi dechrau yn Ionawr 2014. Mae'r galw am yr hyfforddiant wedi bod yn dda iawn; ar gyfer y gyfran gyntaf o hyfforddiant, roedd mwy na'r nifer roedd modd eu derbyn wedi gofyn am gael dod i 18 o'r 25 o ddigwyddiadau a drefnwyd, a oedd yn golygu bod angen trefnu modiwlau ychwanegol. Mae datblygu modiwlau wyneb yn wyneb ar Weithio gyda'r Trydydd Sector, Safonau Gofynnol, Aseidiadau Risg a Threfniadau Cyllido yn cael eu datblygu a byddant yn dechrau cael eu cyflwyno ym Mawrth 2014.

Mae effeithiolrwydd a chyfradd cwblhau pob modiwl yn cael eu monitro'n ofalus i helpu i asesu unrhyw ofyniad ar gyfer gwella'r hyfforddiant yn y dyfodol.

Statws

Wedi'i gwblhau.

Argymhelliad 15

Rydyn ni'n argymhell y dylai Llywodraeth Cymru sicrhau bod y cyllid a roddir ar ffurf grantiau Llywodraeth Cymru yn cael ei ddefnyddio i ategu deilliannau sy'n gyson â'i hamcanion polisi strategol.

Y Cynnydd Diweddaraf

Mae templed llythyr dyfarnu safonol Llywodraeth Cymru yn cynnwys gofyniad am ddiffinio allbynnau a chanlyniadau'n glir yn y cam cymeradwyo ac am eu cynnwys yn atodlenni'r llythyr. Bydd angen monitro'r allbynnau a chanlyniadau hyn drwy gydol cyfnod y grant ac mae'n ofynnol bod rheolwyr grant yn gwerthuso effeithiolrwydd y cyllid ar sail amcanion polisi ar lefel y grant unigol a lefel y rhaglen grant.

Statws

Wedi'i gwblhau.

ATODIAD 3

PCC – Rheoli Grantiau yng Nghymru – Adroddiad Terfynol – Argymhellion a Chynnydd – Mehefin 2013

Derbyniodd Llywodraeth Cymru yr holl argymhellion yn yr adroddiad hwn.

Argymhelliad 1

Rydym yn argymhell bod Llywodraeth Cymru yn nodi'n glir mewn adroddiad grantiau blynyddol:

- sut y cafodd grantiau unigol eu hadolygu yn ei Hadolygiad Rheoli Grantiau;
- pa opsiynau ariannu eraill a gafodd eu hystyried;
- pa sail resymegol a ddefnyddiwyd i benderfynu ar yr opsiynau ariannu mwyaf effeithiol ym mhob achos;
- sut y bydd yn parhau i fonitro cynnydd pob Adran o ran gweithredu argymhellion ei hadolygiad; a
- sut y mae'n gwerthuso pa mor effeithiol y mae cyrff allanol (pa un a ydynt yn gorff ymbarél sy'n cynrychioli sector, neu'n dosbarthu arian fel noddwr arweiniol ar brosiect) yn rheoli'r ffordd y caiff arian ei ddsbarthu i gyrff eraill.

Y Cynnydd Diweddaraf

Mae'r adroddiad blynyddol hwn yn cynnwys yr holl wybodaeth allweddol a argymhellwyd gan y PCC.

Statws

Wedi'i gwblhau.

Argymhelliad 2

Rydym yn argymhell bod Llywodraeth Cymru yn cynnal deialog gyda Swyddfa Archwilio Cymru, WCVA a CLILC wrth ddatblygu canllawiau clir i Awdurdodau Lleol, i sicrhau eu bod yn ystyried rhychwant eang o ddulliau ariannu (yn cynnwys grantiau a chomisiynu cydweithredol) er cyflawni'r canlyniadau a ddymunir.

Y Cynnydd Diweddaraf

Mae Llywodraeth Cymru yn gweithio ar y cyd â CLILC gyda golwg ar hyfforddiant a rhannu profiad sy'n ymwneud â mecanweithiau ariannu a safonau gofynnol. Mae wedi darparu safonau gofynnol a chanllawiau i CLILC i fynd â'r argymhelliad hwn rhagddo a'i galluogi i ddsbarthu arfer da. Mae gwefan CLILC yn darparu canllawiau ar ddulliau dyrannu cyllid gwahanol ac mae'r Cod Ymarfer diwygiedig ar gyfer

Ariannu'r Trydydd Sector yng Nghymru yn cynnwys adran newydd ar gomisiynu a modelau cyllido yn ogystal â chyngor i swyddogion a darpar ymgeiswyr am gyllid.

Statws

Wedi'i gwblhau.

Argymhelliad 3

Rydym yn argymhell bod Llywodraeth Cymru yn mynd ati'n rhagweithiol i ganfod a yw'r Cod Ymarfer ar ariannu'r Trydydd Sector wedi cael ei dorri, a'i bod yn nodi achosion o'r fath yn ei hadroddiad blynyddol ar reoli grantiau. Rydym yn disgwyl y byddai Llywodraeth Cymru yn cyhoeddi ei hadroddiad blynyddol cyntaf o'r fath erbyn mis Rhagfyr 2013 fan hwyraf.

Y Cynnydd Diweddaraf

Mae Llywodraeth Cymru wedi cryfhau prosesau a gweithdrefnau i gael mynediad a monitro cydymffurfiaeth â'r Cod Ymarfer sy'n cynnwys hapwiriadau prosesau grant ac ymwneud rhagweithiol gyda datblygu grantiau i'r Trydydd Sector. Bydd cynnydd gyda'r gweithgarwch hwn yn y dyfodol yn cael ei gynnwys mewn adroddiadau blynyddol yn y dyfodol.

Statws

Wedi'i gwblhau.

Argymhelliad 4

Rydym yn argymhell bod Llywodraeth Cymru yn sicrhau ei bod yn cynnwys unrhyw broblemau yn gysylltiedig â'i thempled talu ymlaen llaw yn ei hadroddiad blynyddol ar grantiau a'i bod hefyd yn rhoi gwybod i'r Pwyllgor Ariannu a Chydymffurfiaeth amdanynt.

Y Cynnydd Diweddaraf

Mae diweddariad am ddefnyddio'r templed Talu Ymlaen Llaw yn cael ei gynnwys yn yr adroddiad blynyddol hwn, fodd bynnag, mae'r sefyllfa'n aros fel y cofnodwyd o'r blaen ac ni roddwyd gwybod i Lywodraeth Cymru am unrhyw faterion ynghylch ei ddefnyddio.

Statws

Wedi'i gwblhau.

Argymhelliad 5

Rydym yn argymhell bod Llywodraeth Cymru yn gweithredu i gynyddu a rhoi cyhoeddusrwydd i rôl y Ganolfan Ragoriaeth Grantiau fel un pwynt cyswllt lle ceir cyngor ar geisiadau am arian. Rydym yn disgwyl i hyn gynnwys datblygu'i gwefan gyhoeddus.

Y Cynnydd Diweddaraf

Mae Llywodraeth Cymru wedi parhau i hybu a hysbysebu rôl y Ganolfan Ragoriaeth Grantiau yn fewnol ac yn allanol. Mae wedi ymgysylltu'n weithredol â derbynwyr cyllid i dynnu sylw at ei rôl yn bwynt cyswllt unigol ar gyfer cyngor ar geisiadau am gyllid. Mae'r ymgysylltu ychwanegol hwn wedi cynnwys diwygio a gwella tudalennau

gwe cyhoeddus Llywodraeth Cymru ar gyllid grant. Cafodd y tudalennau diwygiedig eu lansio ddiwedd 2013 ac maent ar gael yn:

<http://wales.gov.uk/funding/grants/?skip=1&lang=cy>

Statws

Wedi'i gwblhau.

Argymhelliad 6

Rydym yn argymhell bod Llywodraeth Cymru yn nodi amserlen ar gyfer cyflwyno system TG ganolog i reoli grantiau, ac ar gyfer rhoi system Rheoli Cysylltiadau Cwsmeriaid ar waith.

Y Cynnydd Diweddaraf

Cwblhawyd gwerthusiad o'r dewisiadau a oedd yn argymhell mai SAP Grantor oedd y dewis a oedd yn cael ei ffafrio. Er mwyn cwrdd â'r holl anghenion, bydd angen defnyddio'r feddalwedd hon o fewn system SAP cyllid a chaffael ehangach Llywodraeth Cymru. Mae achos busnes ar gyfer y datblygiad ar waith a bydd penderfyniad ynghylch y buddsoddiad, gan gynnwys yr amserlen yn cael ei wneud yn ystod chwarter cyntaf 2014. Yn y cyfamser, caiff gwelliannau tymor byr eu gwneud i'r system talu e-Grants bresennol.

Yn ogystal â hyn, mae cyfleuster i rannu gwybodaeth ar gyfer diwydrwydd dyladwy wedi'i ddatblygu a'i roi ar waith gan ddefnyddio'r systemau presennol ac mae'r ddarpariaeth o wybodaeth reoli ar gyfer grantiau'n cael ei gwella drwy drosglwyddo rhagor o gynlluniau grant Llywodraeth Cymru i'r system e-Grants cyn diwedd y flwyddyn ariannol.

Statws

Camau wedi'u cychwyn ac yn parhau.

Argymhelliad 7

Rydym yn argymhell bod Llywodraeth Cymru, yn ei hadroddiad blynyddol ar reoli grantiau, yn rhoi'r wybodaeth ddiweddaraf am ei chynnydd o ran:

- rhoi'r argymhellion yn yr adroddiad hwn, ein hadroddiad interim ac adroddiad Rheoli Grantiau 2011 Swyddfa Archwilio Cymru ar waith.
- newid ei ffordd strategol o ymdrin â rheoli grantiau, i sicrhau bod Llywodraeth Cymru'n gweithredu fel un corff yn ei pherthynas â chyrrff allanol sy'n cael arian cyhoeddus.

Y Cynnydd Diweddaraf

Mae diweddariad ar gynnydd Llywodraeth Cymru ar ymateb i'r argymhellion wedi'i gynnwys yn yr adroddiad hwn.

Statws

Wedi'i gwblhau.

Argymhelliad 8

Rydym yn argymhell bod Llywodraeth Cymru yn cymryd camau i gwblhau ei deialog â'r Gronfa Loteri Fawr, y Comisiwn Elusennau, WCVA a chyrrff priodol eraill i ddatblygu, cynhyrchu a gweithredu telerau cydweithio ar gyfer cyswllt rhwng gwahanol gyrff sy'n darparu grantiau sy'n arian cyhoeddus.

Y Cynnydd Diweddaraf

Mae telerau ymgysylltu drafft wedi cael eu datblygu, eu trafod gan y Grŵp Llywodraethu Da a llunnir fersiwn terfynol ddechrau 2014. Mae'r gwaith hwn ar y trywydd iawn i gael ei gwblhau erbyn Ebrill 2014.

Statws

Yn parhau

Argymhelliad 9

Rydym yn argymhell bod Llywodraeth Cymru, law yn llaw â datblygu system rheoli cysylltiadau cwsmeriaid, yn datblygu fframwaith clir a chymesur i benderfynu ar y risg sydd ymhyg mewn darparu arian cyhoeddus i gyrff allanol unigol.

Y Cynnydd Diweddaraf

Mae safonau gofynnol ar gyfer rheoli grantiau wedi'u rhoi ar waith sy'n pwysleisio'r angen am gymesuredd. Mae'r safonau gofynnol hyn yn cynnwys yr angen i asesu risg. Mae canllawiau ar risg wedi'u datblygu a'u dosbarthu i swyddogion ac mae hyfforddiant ar risg yn cael ei ddatblygu ar gyfer cyflwyno ddechrau 2014.

Statws

Yn parhau

Argymhelliad 10

Rydym yn argymhell bod Llywodraeth Cymru yn datblygu dull o ddwysáu ei threfniadau monitro, mewn ymateb i bryderon penodol yn ymwneud ag afreoleidd-dra ariannol neu faterion llywodraethu, a hynny'n cynnwys pan roddir 'mantais yr amheuaeth' i sefydliad.

Y Cynnydd Diweddaraf

Mae Llywodraeth Cymru wedi datblygu canllawiau. Mae hyn yn cynnwys yr angen i gadw cofnodion mewn ffordd gywir a phriodol ar y cyd â phrosesau monitro sy'n gweddu i'r sefyllfa sydd wedi peri pryder. Yn ogystal â hyn, bydd y broses newydd ar gyfer diwydrwydd dyladwy, a gyflwynwyd yn Hydref 2013, hefyd yn hwyluso dulliau effeithlon o rannu gwybodaeth am gyrff allanol.

Weithiau bydd Llywodraeth Cymru yn nodi neu'n cael ei hysbysu am bryderon penodol ynghylch sefydliad neu unigolyn. Os gallai hyn effeithio ar sefydliadau allanol eraill sy'n darparu cyllid grant, yna bydd y wybodaeth yn cael ei rhannu â chyrrff perthnasol sy'n bartneriaid i ni, ee WCVA, CLILC.

Bydd hapwiriadau cyson yn sicrhau bod adrannau'n cydymffurfio â chanllawiau a gweithdrefnau. Bydd unrhyw bryderon a nodir drwy'r broses hon yn cael eu datrys drwy'r broses ddatrys fewnol sy'n cael ei rheoli gan y Ganolfan Ragoriaeth Grantiau.

Statws

Wedi'i gwblhau.

Argymhelliad 11

Rydym yn argymhell, fel amod wrth ddyfarnu grant, fod Llywodraeth Cymru yn ei gwneud yn ofynnol i bob corff sy'n cael grant roi gwybod i Lywodraeth Cymru am unrhyw newidiadau o bwys ymysg ei ymddiriedolwyr (er enghraifft, fod Cadeirydd neu draean neu fwy o'r ymddiriedolwyr wedi ymddiswyddo), am fethiant arwyddocaol i gynnal cyfarfodydd sy'n ofynnol yn ôl y cyfansoddiad, neu fod archwilwyr allanol wedi ymddiswyddo, gan roi eglurhad digonol i egluro'r cyfryw newidiadau.

Y Cynnydd Diweddaraf

Mae Llywodraeth Cymru wedi datblygu canllawiau i helpu swyddogion i ddeall pa gamau i'w cymryd pan fyddant yn cael gwybod am newidiadau o ran ymddiriedolwyr cyrff a gyllidir.

Statws

Wedi'i gwblhau.

Argymhelliad 12

Rydym yn argymhell bod Llywodraeth Cymru yn rhoi ystyriaeth gymesur i oblygiadau arwyddion rhybuddio posibl yng nghyswllt rheoli grantiau - megis newidiadau o bwys ymysg ymddiriedolwyr sefydliad, methiant i gynnal cyfarfodydd sy'n ofynnol yn ôl y cyfansoddiad, neu fod archwilwyr allanol wedi ymddiswyddo - gan gasglu gwybodaeth bellach yn ôl y gofyn (er enghraifft, defnyddio cyfweliadau ymadael).

Y Cynnydd Diweddaraf

Yn yr un modd ag Argymhelliad 11 uchod, mae'r newidiadau yn y Rhestr o Ddigwyddiadau Hysbysu yn nhempied y llythyr dyfarnu safonol yn galluogi Llywodraeth Cymru i ymchwilio i faterion sy'n dod i'w sylw ac, os yw'n briodol, terfynu'r arian grant. Yn yr un modd, mae'r canllawiau a nodwyd uchod yn delio â'r digwyddiadau posibl hyn.

Statws

Wedi'i gwblhau.

Argymhelliad 13

Rydym yn argymhell, fel amod wrth ddyfarnu grant, fod Llywodraeth Cymru yn rhoi gofyniad ar bob corff sy'n cael grant i hysbysu Llywodraeth Cymru am unrhyw achosion pan gaiff y gofynion yn nogfen lywodraethu'r sefydliad ynglŷn â chyfarfodydd ymddiriedolwyr eu torri, gan roi esboniad digonol o hynny.

Cynnydd

Wedi'i drafod yn yr ymateb i Argymhelliad 11.

Statws

Wedi'i gwblhau.

Argymhelliad 14

Rydym yn argymhell bod Llywodraeth Cymru yn cynnwys manylion am atebolrwydd a chyfrifoldeb cymesur ymddiriedolwyr yn y gofynion ynghlwm wrth gyllid allanol (yn cynnwys arian grant). Rydym yn disgwyl i hyn gynnwys manylion ynglŷn â:

- yr amgylchiadau penodol pryd y dylai pryder am lywodraethiant sefydliad gael ei ddwyn i sylw Llywodraeth Cymru;
- y dull priodol er mwyn mynegi pryder am lywodraethiant sefydliad wrth Lywodraeth Cymru.

Y Cynnydd Diweddaraf

Mae Llywodraeth Cymru wedi cynhyrchu gwybodaeth am dempled y llythyr dyfarnu safonol sydd wedi'i chynnwys ar y tudalennau am gyllid grant ar ei gwefan gyhoeddus. Mae'r wybodaeth hon yn egluro cyfrifoldeb Llywodraeth Cymru a'r cyrff a ariennir ac yn cyfeirio at yr amgylchiadau a'r mecanweithiau ar gyfer mynegi pryderon ynghylch y defnydd o arian cyhoeddus gan sefydliad a'i drefniadau llywodraethu.

Mae canllawiau Llywodraeth Cymru nawr yn disgrifio'r sefyllfaoedd a fyddai'n arwain fel arfer at roi hysbysiad ffurfiol fel yr eglurir yn yr ymateb blaenorol.

Statws

Wedi'i gwblhau.

Argymhelliad 15

Rydym yn argymhell bod Llywodraeth Cymru yn cydnabod - er bod manteision yn gallu deillio o ddefnyddio cyrff ymbarél - y bydd unrhyw agwedd o reolaeth wael yn unrhyw un ohonynt yn arwain at fwy o risg ac ôl-ffeithiau difrifol posibl i gyrff eraill sy'n dibynnu ar gefnogaeth (ariannol neu fel arall) gan y cyrff hyn. Pan fydd yn defnyddio corff ymbarél, dylai Llywodraeth Cymru ddatgan y rhesymau am ei ddefnyddio yn glir ac yn gyhoeddus.

Y Cynnydd Diweddaraf

Mewn datganiad llafar ar 12 Tachwedd 2013, cyhoeddodd y Gweinidog Cymunedau a Threchu Tlodi gynigion a oedd yn deillio o'r ymgynghoriad diweddar. Ailddatganodd gefnogaeth Llywodraeth Cymru ar gyfer seilwaith Trydydd Sector integredig yng Nghymru, gan gynnwys WCVA, Cynghorau Gwirfoddol Sirol a Chanolfannau Gwirfoddol ond cynigodd y dylid cyflwyno dimensiwn rhanbarthol i'w gwaith yn ystod 2014. Mae'r cynigion hyn nawr yn mynd rhagddynt drwy drafodaeth gyda Chyngor Partneriaeth y Trydydd Sector a'r cyrff seilwaith eu hunain. Bydd y gwaith hwn yn cynnwys ystyried drachefn y berthynas rhwng y cyrff seilwaith a chyrrff ymbarél sy'n fwy arbenigol. Mae grŵp mewnol, trawsadrannol hefyd wedi cael ei greu yn Llywodraeth Cymru i adolygu materion sy'n ymwneud â'r Trydydd Sector a sicrhau bod y berthynas rhwng cyrff seilwaith ac ymbarél yn cael ei deall yn ehangach.

Statws

Wedi'i gwblhau.

Argymhelliad 16

Rydym yn argymhell bod Llywodraeth Cymru yn gwerthuso effeithiolrwydd yr hyfforddiant y mae wedi'i gyflwyno ar gyfer Rheolwyr Grantiau.

Y Cynnydd Diweddaraf

Mae effeithiolrwydd yr hyfforddiant a ddarperir i reolwyr grant drwy fodiwlau hyfforddi'r Ganolfan Ragoriaeth Grantiau wedi cael ei werthuso, a pharheir i wneud hynny. Mae mwy o fanylion am y cynnydd yn yr adroddiad hwn (paragraffau 3.19 i 3.24).

Statws

Wedi'i gwblhau.

Argymhelliad 17

Rydym yn argymhell, fel system arfer da, y dylai Llywodraeth Cymru roi ystyriaeth ddifrifol i ddatgelu naratif adroddiad i bartïon allanol, fel bod modd ei wirio o ran cywirdeb ffeithiol, pe bai gofyn iddi ymgymryd ag adolygiad tebyg.

Y Cynnydd Diweddaraf

Mae prosesau priodol wedi cael eu gweithredu i sicrhau cydymffurfiaeth â'r argymhelliad hwn gyda naratif adroddiadau drafft nawr yn cael ei rannu.

Statws

Wedi'i gwblhau.

Argymhelliad 18

Rydym yn argymhell bod Llywodraeth Cymru yn mynegi'n glir ac yn benodol ei rhesymeg am roi terfyn - neu gwtogi'n sylweddol - ar yr arian y mae'n ei roi i unrhyw sefydliad sy'n cael grant, cyn i arian y sefydliad hwnnw gael ei derfynu (neu ei gwtogi'n sylweddol). Dim ond i'r sefydliad dan sylw y byddem yn disgwyl i'r rhesymeg hon gael ei darparu fel arfer.

Y Cynnydd Diweddaraf

Mae prosesau priodol wedi'u rhoi ar waith i sicrhau cydymffurfiaeth â'r argymhelliad hwn.

Statws

Wedi'i gwblhau.